

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

BAĞLANMA BİÇİMLERİ, ANNE BABA TUTUMLARI VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE PSİKOPATOLOJİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu ARSLAN

Lefkoşa
Haziran, 2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BAĞLANMA BİÇİMLERİ, ANNE BABA TUTUMLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ
İLE PSİKOPATOLOJİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu ARSLAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER

**Lefkoşa
Haziran, 2022**

Onay

Burcu ARSLAN tarafından hazırlanan “Bağlanma Biçimleri Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özellikleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkiler” başlıklı bu çalışma, gün/ay/yıl tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

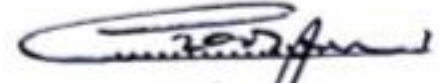
Jüri Üyeleri

Adı – Soyadı

İmza

Jüri Başkanı:

Yrd.Doç.Dr.Ezgi ULU

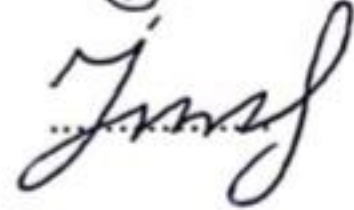

Jüri Üyesi:

Yrd.Doç.Dr.Sözen İNAK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hande ÇELİKAY SÖYLER

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

22/07/2022

Doç.Dr. Meryem KARAAZİZ

Ünvan, Ad-Soyad

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Sena Hüsnü Çan

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan

Burcu ARSLAN

15/06/2022

Teşekkür

Öncelikle, benim açımdan pek kolay geçmeyen ve oldukça zorlayıcı zamanlar yaşadığım bu süreçte sıra teşekkür etmeye gelince ne kadar uzun bir serüvenin sonuna yaklaştığımı fark etmek bana büyük bir heyecan ve mutluluk duygusu yaşattı.

Bu sürecimde bana her zaman destekleyici tavrıyla ve anlayışla yaklaşan değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay'a teşekkürü bir borç bilirim. Tezime sunduğu katkılarından ve bana kazandırdığı motivasyondan ötürü kendisine minnettarım.

Bütün bu süreçte kahrımı çeken, her daim yanı başımda olduklarını hissettiğim, zorluk çektiğim anlarda tüm kaygımı azaltabilmek için ellerinden geleni yapan sevgili babam Kadir Arslan'a ,sevgili annem Beyhan Arslan 'a ve olgun düşüncelerini her zaman takdir ettiğim sevgili kardeşim Alp Arslan 'a sonsuz teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız.

Son olarak, Yüksek Lisans eğitimim boyunca tanışma fırsatı yakaladığım ve bana akademik anlamda katkı sağlayan çok değerli hocalarıma da en içten teşekkürlerimi sunarım.

Burcu ARSLAN

Öz

Bağlanma Biçimleri Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özellikleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişkiler

Burcu ARSLAN

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

06-2022, 83 sayfa

Gelişimin erken evreleri bireyleri yaşamları boyunca ortaya koyacakları tüm içsel ve dışsal süreçlere hazırlamaktadır. Bebeğin ilk etkileşimleri erken gelişim sırasında çok önemlidir ve bebeğin ilk bakıcısı bu ilişkideki en kritik unsurdur. Bu kapsamda çalışmanın amacı bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmanın evreni 2021-2022 yılları arasında 18 yaş ve üzeri 548 kadın ve 398 erkek olmak üzere 946 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplamak için, bilgilendirme ve onam formu, araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Anne Baba Tutumları Ölçeği, Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Form ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgusunda, kaygı boyutu ile kaçınma boyutu, YİYE, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve KSE düzeyleri arasında orta ve güçlü düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Yakın ilişkilerde yaşantılar düzeyi arttıkça kısa semptom düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir. Bu kapsamda bağlanma biçimleri, ebeveyn tutumları, kişilik özellikleri ve psikopatoloji özelliklerini daha iyi tanımak ve etkilerini görebilmek amacıyla farklı değişkenler ve ölçekler kullanılarak benzer araştırmalar ile sonuçlar test edilebilir ve gelecek çalışmalar daha geniş örneklem grubu üzerinde yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Biçimleri, Anne Baba Tutumları, Kişilik Özellikleri, Psikopatoloji

Abstract

Connecting forms Relations between parents and psychopathology with attitudes and personality traits

Burcu ARSLAN

MA, Department of Clinical Psychology

06-2022, 83 pages

Early stages of development prepare individuals for all internal and external processes to be revealed throughout their lives. The first interactions of the baby are very important during early development, and the first caregiver of the baby is the most critical element in this relationship. In this context, the aim of the study is to examine the relationships between the forms of attachment, parental attitudes and personality traits and psychopathology. The universe of the study consists of 946 people, 548 women and 398 men aged 18 years and over between 2021-2022. The sample of the research was selected by easily sampling method. In order to collect data in the study, information and consent form, socio-demographic information form prepared by the researcher, Inventory of Lives in Close Relations, Parent Attitudes Scale, International Personality Inventory and Short Symptom Inventory were used. In the finding of the study, the moderate and strong level of positive and significant relationships were found between the anxiety dimension and the avoidance dimension, noise, anxiety, depression, negative self, somatization, hostile and KSE levels. It has been observed that short symptom levels increase as the level of experiences increased in close relationships. In this context, in order to better recognize and see the effects of attachment, parental attitudes, personality traits and psychopathology characteristics, results can be tested with similar studies and similar studies and future studies can be done on a wider sample group.

Keywords: Connection Forms, Parental Attitudes, Personality Traits, Psychopathology

İçindekiler

Onay	1
Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı	2
Teşekkür.....	3
Öz	4
Abstract	5
Tablolar Dizini	9
Kısaltmalar	10

BÖLÜM I

Giriş.....	11
Problem Durumu	12
Araştırmanın Amacı	12
Alt Amaçlar.....	13
Araştırmanın Önemi	13
Araştırmanın Sınırlılıkları	14
Tanımlar	14

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ile ilgili Araştırmalar	15
Bağlanma Kavramı.....	15
Yetişkinlikte Bağlanma Biçimleri	16
Bağlanma Stilleri.....	17
Bowlby'nin Bağlanma Kuramı.....	17
Ainsworth'un Bağlanma Kuramı.....	18
Anne-Baba Tutumları	19
Aşırı Koruyucu Tutum	19
Otoriter Baskıcı Tutum.....	20
İlgisiz Tutum	20
Kişilik.....	21
Kişilik Özellikleri	22
Kişilik İle İlgili Yaklaşımlar	22

Biyolojik Yaklaşım	22
İnsancıl Yaklaşım	23
Psikanalitik Yaklaşım	23
Bilişsel Yaklaşım	24
Beş Faktör Kişilik Modeli	24
Özdenetim	24
Uyum	25
Dışadönüklük	25
Nörotiklik	25
Gelişime Açık	26
Psikopatoloji	26
Obsesif Kompulsif Belirtiler	26
Somatisasyon	27
Kişilerarası Duyarlılık	27
Depresyon	27
Anksiyete	28
Hostilite	28
Paranoid Düşünceler	28
İlgili Araştırmalar	29

BÖLÜM III

Yöntem	31
Araştırmanın Modeli	31
Evren ve Örneklem	31
Veri Toplama Araçları	33
Sosyo-Demografik Bilgi Formu	33
Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)	33
Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Form (IPISV)	34
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)	35
Kısa Semptom Envanteri (KSE)	35
Veri Toplama Süreci	36
Veri Analizi	36

BÖLÜM IV

Bulgular.....	38
---------------	----

BÖLÜM V

Tartışma	50
----------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	54
Sonuçlar.....	54
Öneriler.....	55
Kaynakça.....	57
Ekler	70
Ölçek İzinleri.....	74
Öz Geçmiş.....	79
İntihal Rapor Oranı	80
Etik Kurul Onayı.....	81

Tablolar Dizini

Tablo 1. Katılımcılara Ait Betimsel Bilgiler	32
Tablo 2. Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Puanlarına Ait Betimsel Değerler.....	37
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	38
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Anne Baba tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	40
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Anne Baba tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	42
Tablo 6. Katılımcıların Çocukken Bakımını Yapan ve Büyüten Kişilere Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	44
Tablo 7. Katılımcıların Çocukken Kendisiyle İlgilenen Kişilere İlgili ve Yakınlık Gösterme Derecesine Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 8. Katılımcıların Bakım Veren Kişinin Kendisine Davranma Şekline Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 9. Katılımcıların Anne Baba tutumları, ve Kısa Semptom Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları	47
Tablo 10. Katılımcıların Anne Baba Tutumları, ve Kısa Semptom Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları	48
Tablo 11. Katılımcılarda Bağlanma Biçimi, Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özelliklerinin Psikopatoloji Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları	49

Kısaltmalar

ABTÖ	: Anne Baba Tutumları Ölçeği
KSE	: Kısa Semptom Envanteri
UKE	: Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Form
YİYE-II	: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

BÖLÜM I

Giriş

Gelişimin erken evreleri bireylerin yaşamları boyunca ortaya koyacakları tüm içsel ve dışsal süreçlere hazırlamaktadır. Bebeğin ilk etkileşimleri erken gelişim sırasında çok önemlidir ve bebeğin ilk bakıcısı bu ilişkideki en kritik unsurdur. Genetik sistemler, biyolojik ve psikolojik yapıların gelişimini programlayarak bebekliğin erken evrelerinde aktif işlevlerini sürdürürken (Schore, 2013) bu süreç doğum sonrası dönemde çevresel değişkenlerden önemli ölçüde etkilenmektedir (Özdemir vd., 2012).

Bebekler üzerine yaptığı güncel bilimsel çalışmalarla tanınan Daniel N. Stern, yıllar içinde anneleri bebekleri ile veya tek başına tedavi ettiğini ve birçok meslektaşını bebeklerle ilgili araştırmalar yaparken gözlemlediğini dile getirmiştir. Bunun sonucunda ise anne rolünün bebeğin kişilerarası dünyasında odak noktası olduğunu belirtmiştir (Stern, 2012). Bağlanmanın ilk temelleri, annenin hamilelik sırasında vücudunda meydana gelen değişiklikleri kabul etmesi ve iyi düşüncelerini doğmamış bebeğine aktarabilmesi ile atılmaktadır (Soysal, 2005).

Bir çocuğun annesiyle ilk etkileşimi, gelecekte kuracağı duygusal ilişkiler için bir şablon görevi görmekte ve bireyin yeteneklerini kalıcı olarak şekillendirmektedir. Bireyin kişiliğinin kendine özgü gelişimi, uyum kabiliyeti ve gelecekte ortaya çıkabilecek belirli hastalık biçimlerine karşı direnci bu ilk deneyimler tarafından şekillendirilmektedir (Schore, 2012). Bağlanma tarzı, başlangıçtaki temel bağlantıdaki yetersizliklerden veya kesintilerden olumsuz etkilenmektedir. Güvenli veya güvensiz olduğu tespit edildikten sonra bir bağlanma türünü değiştirmek zordur. Güvensiz bağlanma stiline daha sonraki yaşam dönemlerinde psikopatolojinin itici gücü olduğu öne sürülürken güvenli bağlanma sağlıklı süreçlerle ilişkilidir (Kesebir vd., 2011; Gülüm ve Dağ, 2014).

Bağlanma kuramlarına göre bireyin kişilerarası etkileşimlerinin temel taşı, bebeklik döneminde bakıcısıyla kurduğu ilişkide oluşmaktadır. Bireyin erken çocukluk döneminde annesiyle kurduğu bağların kalitesi, ileriki yaşamlarında diğer insanlarla kuracağı ilişkilerin kalitesini ve başkalarından beklentilerini etkilemektedir (Kaya ve Kaya, 2009; Tüzün ve Sayar, 2006).

Annenin veya birincil bakıcının erişilebilirliği tehlikeye girdiğinde, bağlanma mekanizması hemen devreye girmektedir. Bu durumda annenin çocuğa tepkilerinin

niteliğine bağılı olarak bağlanma sistemi ya anne ile iletişimin yeniden kurulmasını ve ilişkinin onarılmasını kolaylaştırmakta ya da ayrılık tepkilerine direnç oluşturarak çocukta kaygı ve huzursuzluğa neden olmaktadır. Çocuğun kendisini bakılmaya ve sevilmeye değer biri olarak algılamasının, annenin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verip vermemesinden etkilendiği bulunmuştur (Arslan vd., 2012).

Bağlanma ve ruh sağlığı sorunları arasındaki ilişki söz konusu olduğunda, bazı araştırmalar bebeklik dönemindeki güvensiz bağlanma biçimlerinin (kaygılı-kaçıngan) yetişkinlikte ortaya çıkan psikopatolojik hastalıkların nedeni olduğu düşünülmektedir (Zörer, 2015). Güvensiz bağlanan kişiler, Pielage, Gerslisma ve Schaap'a (2000) göre durumları daha stresli görmekte ve psikopatolojik belirtilere daha yatkın olmaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006).

Problem Durumu

Güvenli bağlanan kişilerin diğer bağlanma biçimlerine göre sosyal ilişkilerde hoş olmayan duygularla baş etmede daha başarılı oldukları ve romantik ilişkilerde daha olumlu duygulara ve olumlu duygu düzenleme becerilerine sahip oldukları belirtilmiştir (Hamarta vd., 2009). Eldoğan ve Barşkın (2014), erken dönem uyumsuz şemalar ile sosyal fobi belirtileri arasındaki bağlantıda duygu düzenleme ile ilgili sorunların aracı rolü olduğunu keşfetmiştir.

İnsan varoluşunda son derece önemli olan yakın ilişkiler, öznel mutluluğun en güçlü nedenlerinden biridir (Doğan ve Sapmaz, 2012). Tam olarak anlaşılmamış olsalar da, ilişkiler ve genel işlevsellik arasında birçok bağlantı gözlemlenmiştir. Bowlby'nin sezgisel boşluğu ya da eksik bağlantıyı doldurduğu ve sosyal-duygusal bağların eksikliğinin köklü psikolojik, bedensel ve hatta mesleki yankılara yol açtığı altı çizilmektedir (Çalışır, 2009).

Bu nedenle araştırmanın problem cümlesi bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özelliklerinin psikopatoloji düzeyleri üzerinde bir etkisi var mıdır? şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bebeklikte kurulan bağlanma biçimi, bireyin sonraki yaşamını olduğu kadar çocukluk dönemini de etkilemektedir. Yetişkinlik döneminde romantik ve sosyal ilişkilerde önemli bir rol oynar. Bowly (1982) bebeklik ve çocukluk döneminde kurulan bağlanma stiline, yetişkinlik dönemi bağlanmasının temeli olduğunu

bildirmiştir. Evlilik içi anlaşmazlıkların ve gerilimlerin olduğu bir ortamda büyüyen çocuklarda psikolojik zorlukların, başarısızlık ve yetersizlik duygularının gözlemlenmesi bunun en güzel örneğidir. Aynı zamanda ebeveynlerin hatalı tutumları çocuğun sağlıklı büyümesini engellemekte ve büyüyen bireyde uyumsuzluklara neden olmaktadır. Erken gelişen kişilik bu durumda zarar görmekte, topluma kazandıran birey kendi sorunlarıyla baş etmede güçlük yaşamaktadır (Yörükoğlu, 2000). Bu kapsamda çalışmanın amacı bağlanma biçimleri anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Ayrıca aşağıda alt problemlerde incelenecektir.

Alt Amaçlar

1. Sosyo-demografik değişkenlere göre bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özelliklerinin anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
2. Bağlanma biçimleri ve psikopatoloji düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Anne baba tutumları ve psikopatoloji düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri psikopatoloji düzeylerini yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bağlanma, bakım veren ile etkileşimlerimizin temelini oluşturan güçlü bir duygusal bağıdır, doğduğumuz andan itibaren hayatımızın bir parçasıdır ve hayatımız boyunca iz bırakır. Bakım verenin bebeğin taleplerine hızlı yanıt vermesi ve yenidoğan ile güvenli bağlanma açısından sağlıklı bir ilişki kurması kritik öneme sahiptir (Bowlby, 1998). Kişilik özellikleri, bağlanma örüntüleri ve psikopatolojinin hepsinin bağlantılı olduğu kabul edilmektedir (Türk, 2016).

Bakım veren bebeğin taleplerine zamanında cevap verememesi, bağlanmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Güvensiz bağlanma, bakıcı ile diyalog eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Benzer şekilde, bu durumda kişinin gelecekteki yaşamına etki etmeye devam edecektir.

Hem özel hem de iş yaşamında çeşitli kişilik örüntülerine sahip kişiler ister istemez birbirlerini etkilerler. Bebeğin bakıcı ile erken etkileşimleri, kişilerarası ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Sağlıklı ve uyum sağlayabilen bir zihinsel gelişim ebeveynler veya birincil bakıcılarla yapılan etkileşim oldukça önemlidir.

Anne-baba tutumlarının çocuklar üzerindeki davranış problemleriyle ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Fakat bağlanma biçimleri anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkilerin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılacak çalışmanın alanda bir eksikliği gidereceği ve alana katkı bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmaya katılımcıların Sosyo-demografik bilgi formundaki sorularla sınırlıdır.
2. Araştırmaya ulaşılan 18 yaş ve üzeri 946 katılımcı ile sınırlıdır.
3. Araştırma sonuçları Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Anne Baba Tutumları Ölçeği, Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Formu ve Kısa Semptom Envanteri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bağlanma: Bowlby'nin "beşikten mezara" kavramına göre bağlanma, üç yaşına kadar temelleri atılan ancak sonraki dönemleri de etkileyen, yaşam boyu süren bir davranıştır. Ayrıca bağlanmayı, canlının varoluşu için biyolojik bir amaca hizmet eden bir alışkanlık olarak tanımlamıştır (Bowlby, 2014).

Kişilik: Kişilik, bir kişinin kendi iç ve dış dünyası ile kurduğu farklı, tutarlı ve düzenli bağlantı olarak tanımlanmaktadır (Aytaç, 2001).

Psikopatoloji: Psikopatoloji kavramı bir ruhsal bozukluğun durumu ve seyri olarak tanımlanırken ruhsal bozukluğun yanında normal davranış yapısından anormal bir sapma şeklinde de tanımlanmaktadır (Budak, 2003).

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ile ilgili Araştırmalar

Bağlanma Kavramı

1950'lerde John Bowlby bağlanma kuramını geliştirmiştir (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bağlanma kuramının temel dayanağı, yeni doğan bebeklerin oldukça kırılgan olmaları ve ancak bir yetişkinin koruması ve bakımıyla hayatta kalabilecek olmalarıdır (Hazan ve Shaver, 1994). Bowlby'ye (1969) göre, doğumdan sonraki 12 ay içinde yenidoğan anneye veya anne figürüyle çok güçlü bir bağ kurmaktadır. İnsanlarda bağlanma, yenidoğan ile annesi veya bakıcısı arasında kurulan bağı korumak için oluşturulan ilişkidir ve bu bağın doğası bebeğin gelecekteki duygularını, fikirlerini ve eylemlerini etkilemektedir (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1973).

Bağlanma davranışı erken çocuklukta başlasa da insan davranışı üzerinde uzun vadeli bir etkiye sahiptir (Hazan ve Shaver, 1994). Bağlanma davranışı Bowlby'ye (1979) göre insan davranışını "doğumdan ölüme kadar" etkilemektedir. Bağlanma kuramına göre, çocuğun annesi veya bakıcısıyla olan bağı içselleştirilir ve bu ilişki çocuğun aile üyesi olmayan diğer kişilerle gelecekteki etkileşimleri için bir rehber görevi görmektedir. Bu durum Bowlby (1973) tarafından "içsel işleyen modeller" olarak tanımlanmaktadır. Bu paradigmaya göre, bağlanma davranışı erken çocukluk döneminde başlamakta ancak bağlanma davranışının içselleştirilmesinin bir sonucu olarak etkileri yetişkinlik boyunca devam etmektedir.

Bakım verenlerle olan etkileşimlerin zihinsel temsilleri aracılığıyla içsel çalışma modelleri oluşturulmakta ve bu modeller, kendilerine ve başkalarına yönelik inanç ve beklentileri şekillendirmektedir. Çocuk, ihtiyaçlarını karşılayan bir bakıcının yanında insanları yardımsever, cana yakın, duyarlı ve sevilen biri olarak görecektir. İhtiyaçlarına karşı tutarsız ve kayıtsız tepkiler aldığı anda, dış dünya ve kendisi hakkında olumsuz beklenti ve inançlara sahip olacaktır. Kendilik ve başkalarına yönelik modeller birbirini tamamlama ve doğrulama eğilimindedir (Bowlby, 1982; Hazan ve Shaver, 1994). Yabancı ortam deneyinde Ainsworth ve arkadaşları (1978), deneysel bir araştırmada bağlanma teorisinin temel varsayımlarını test ederek bebeklerin bakıcılardan ayrılmaya, yeniden birleşmeye ve bir yabancıya varlığına nasıl tepki verdiğini araştırmışlardır.

Güvenli bir şekilde bağlanan yenidoğanlar, annelerinin yanında annelerini güvenli bir temel olarak kullanarak çevreyi keşfetmişlerdir. Annelerinin yanından ayrılma endişelerine rağmen, evdeki yabancıyla iletişim kurabilmişlerdir. Anneleriyle tekrar bir araya geldiklerinde ise rahatlayarak çevreye yeniden ilgi göstermeye başlamışlardır (Ainsworth vd., 1978).

Kaygılı/Kararsız bağlanma yaşayan bebekler, annelerinin varlığını güvenli bir sığınak olarak kullanarak çevrelerini keşfetmemişlerdir. Annelerinin yanlarından ayrılmasına öfkelenmiş ve aşırı endişe duymuşlardır. Anneleriyle tekrar bir araya geldiklerinde ise kolayca rahatlamışlardır (Ainsworth vd., 1978).

Kaçıncı bağlanma yaşayanlar anneleriyle birlikteken çevreyi keşfetmişler ama onlarla bir bağ kurmamışlardır. Anneleri yanlarından ayrıldığında hiçbir şekilde tepki vermemişlerdir. Anneleriyle yeniden bağlantı kurduklarında ise yakınlıktan ve dokunmadan kaçınmışlardır (Ainsworth vd., 1978).

Yetişkinlikte Bağlanma Biçimleri

Bazı temel benzerliklere rağmen yetişkinlerde bağlanma çocuklarıkinden farklıdır. Yeni doğanlar ve çocuklar kendilerini güvende hissetmek için fiziksel yakınlık isterken; ilerleyen dönemlerde çocukluk, ergenlik ve dolayısıyla yetişkinlik boyunca ilişkili oldukları kişinin bağlanma figürüyle yakınlık geliştirebileceklerini bilmek kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır (Hazan ve Shaver, 2000).

Bu senaryoya göre yetişkin birey, gerektiğinde fiziksel yakınlık ihtiyacını karşılayabileceğinin farkındadır ve iki gelişim evresi arasındaki en önemli fark, yetişkin bireyin aksine bebeklik döneminde bakım verene duyulan ihtiyaçtır. Bu anlamda, her iki taraf da uygun olduğunda birbirlerinin güvenlik gereksinimlerini karşılamalarına izin veren bir bağlanma modeli geliştirmektedir. Son olarak, annenin çocuklukta işlevinin aksine, yetişkinlikte annenin konumu bir eş ile doldurulmaktadır. Anne bebek arasındaki bağlanma ilişkisi olumluysa yetişkinlikte kurulan yakın ilişkilerin de olumlu olduğu, erken dönemdeki bu bağ olumsuzsa sonraki yakın ilişkilerin de problemlili olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (Waters, vd., 2000). Bu bazı yönlerden, bebeklik ve yetişkinlikteki bağlanma türlerinin benzerliklerin içermektedir. Ayrıca yetişkinlikte eş ulaşılabilir ve güvenilir olduğunda birey için güvenli bir sığınak olmaktadır ve bebeklikteki anne rolü eş devredilmektedir. Bebeklik döneminde sadece anne ile iletişim kurulmakta ve tüm bağlanma görevleri anneye verilmektedir ancak güvenli bir yer olma sorumluluğu

çocukluk ve sonraki ergenlik döneminde akranlara kaydırılmaktır. Olgunluk döneminde ihtiyaç duyulan tüm işlevler akranlar arasında karşılıklı olarak yerine getirilmektedir (Köroğlu, 2004).

Yetişkinlerin sağlıklı insan olma potansiyeli, bebeklik ve çocukluk boyunca bakıcıları veya diğer insanlarla kurdukları ilişki türü açıklanmakta ve kurulan ilişki şekli bağlanma kuramına dayanmaktadır. Bağlanma kuramının işlevlerini açıklayan ilk kişi John Bowlby'dur ve bu kuram bireysel varyasyonları kavramada kritik öneme sahiptir (Türk, 2016).

Hazan ve Shaver'a (1987) göre çocuk ve bakıcı arasında oluşturulan bağlanma stilleri, birey büyüdükçe romantik ilişkilerde kendini göstermektedir. Çalışmaya göre romantik ilişkilerde de güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma türleri bulunmaktadır. Feeney ve Noller (1990), güvenli bağlanan bireylerin erken aile yaşantılarına ilişkin olumlu algılara sahip olduklarını ve başkalarına güvenme eğilimi gösterdiklerini, kaçınan bağlanan bireylerin çocukken annelerinden ayrılmayı deneyimlediklerini ve diğer insanların yanında güvensiz olduklarını ve kaygılı/kararsız bağlanan bireylerin ilişkilerinde güçlü bir bağlılık hissettikleri sonucuna varmışlardır.

Bağlanma Stilleri

John Bowlby ve Mary Ainsworth, nesne ilişkileri teorisi, evrimsel yaklaşımlar ve bilişsel gelişim teorisini birleştirerek bu teorinin temelini oluşturmuştur (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bowlby'nin bağlanma kuramına göre yakınlığı arama ve sürdürme olarak karakterize edilmektedir.

Çocuklar, bilinçaltılarında bir kişilerarası etkileşim modeli oluşturmakta; erken bağlantılarında sevgi ve güven algılarına sevdiklerine ve güvenilir olduklarına inanmaktadırlar (Burger, 2006).

Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

Bowlby'ye (1982) göre insanların, kendileriyle ilişkili olan ya da onlara bakan kişilere yakınlık ve rahatlık sunarak tutarlı bir güvenlik duygusuna yol açan bir bağlanma davranışı vardır. Ancak bu bilgi sadece davranışsal bir bakış açısıyla değerlendirilmemelidir. Bu durum benliğin başkalarıyla ilgili zihinsel temsillerini temsil etmektedir. Bu zihinsel resimler, içsel bağlılığın göstergeleridir (Kong vd., 2018). İçsel çalışma modeli, sonraki olayları yorumlamak için bir çerçeve

oluşturmakta ve bireyin gelecekteki ilişki kalıplarında geçmiş deneyimlerine dayanarak geleceğe yönelik tahminler yapmasını sağlamaktadır (Krasuska vd., 2018). İleri yaştaki ilişkiler, erken yaştaki bakıcılarla aynı bağlanma özelliklerine sahiptir. Bağlanma stilleri, çocukların ergenlik ve yetişkinlikteki eylemleri, duyguları, bilişleri ve psikolojik yansımaları ile ilişkilendirilmiştir (Cicchetti vd., 1997). Yetişkin bağlanma stilleri üzerine yapılmış olan araştırmalar, çocukluk anılarından bağlanma bağlantılarının hatırlanmasının, özellikle yakın olanlar olmak üzere, mevcut bağlanma ilişkilerini öngörebileceğini göstermiştir (Alexander vd., 1998).

Ainsworth'un Bağlanma Kuramı

Salter Ainsworth'ün bağlanma konusu üzerine yapmış olduğu araştırmasına göre, çocuklarda güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma olarak üç farklı temel bağlanma stili vardır (Bindal, 2018). Ainsworth'a göre, bakıcı bebeğin ihtiyaçlarını dengeli ve tutarlı bir şekilde karşıladığında güvenli bağlanma gelişmektedir. Bu bağlanma stiline sahip yenidoğanlar, ebeveynleri ile birlikte olduklarında çevreye daha fazla ilgi göstermekte ve çevrelerini keşfetmeye başlamaktadır. Ebeveyni yanından ayrıldığından gerginleşmekte ve çevresine olan ilgisini kaybetmektedir. Ebeveyn bebeğe döndüğünde bir tepki göstermekte ancak aynı zamanda ebeveynin onu sakinleştirmesine izin vermektedir (Selçuk vd., 2010).

Ainsworth'a göre kaygılı bağlanma stili, bebeğin ve ebeveynin tutarsız etkileşiminden kaynaklanmaktadır. Bebek, ihtiyaçlarını karşılamada ebeveyninden eşit olmayan tepkiler almakta, bu da bebekte kaygılı bir bağlanma stili oluşması ile sonuçlanmaktadır. Bu bağlanma tipine sahip bebekler, anne babalarından ayrıldıktan sonra tekrar bir araya geldiklerinde öfkeli ve dirençli bir tavır sergilemektedir ve çoğu zaman tamamen sakinleşmeleri imkansızdır (Selçuk vd., 2010).

Bebeğin anne babasıyla bağ kurma isteğinin sürekli olarak reddedilmesi sonucu kaçınan bağlanma stili ortaya çıkmaktadır (Selçuk vd., 2010). Bu bağlanma örüntüsüne sahip bebekler, ebeveynlerinden uzaklaşmakta ve bunun sonucunda kendi kendine yeterli olmayı hedeflemektedir (Solmuş, 2010). Ebeveynlerinden ayrıldıklarında tepki vermemekte ve tekrar bir araya geldiklerinde derin bir bağ kurmayı reddetmektedirler.

Anne-Baba Tutumları

Ebeveynlik stilleri, uygulamaları ve davranışları için birden fazla kavramsal yorum olmasına rağmen, Türkçe literatürde bunların tümü anne baba tutum ve eylemleri olarak adlandırılmaktadır (Sümer vd., 2010).

Aile ilişkilerinde anne babanın çocuklarına yönelik tutumları tüm aile bireylerinin ilişkilerini etkilemektedir (Tezel ve Cevher, 2007). Khademi'ye (2016) göre, bireyler ebeveynlerinin problem çözme yeteneklerine inandıkları ve ebeveynlerinin problem çözme stratejilerine yönelik bir yönelimi olmaktadır.

Anne babalar, toplumun en temel kurumu olan ailede çocuklarına fiziksel, ruhsal ve sosyolojik olarak gelişme fırsatı vermektedir. Çocuklar büyürken ebeveynlerini rol model olarak almaktadır. Olumlu ilişkilerin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar tarafından olumlu davranışlar sergilenmektedir. Bireylerin benlik algıları ve benlik kavramları anne baba tutumları ile şekillenmektedir (Sezer ve Oğuz, 2010). Ebeveyn tutumları, çocuğu istenen veya istenmeyen davranışlara yönelten çocuk yetiştirme süreçleridir. Aile ilişkilerinde anne ve babanın çocukla etkileşiminde izin veren ya da reddeden davranışlardır. Ebeveynlerin psikolojik, bilişsel ve duygusal nitelikleri çocuklarının gelişimi hakkında bilgi verirken, çocukların iletişim yöntemleri ebeveyn tutumları hakkında bilgi vermektedir (Grusec ve Danyliuk, 2014).

Baumrind'e (2005) göre ebeveyn tutumlarını belirleyen iki kriter vardır. Bunlardan biri, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına ne kadar açık ve destekleyici olduklarını ifade eden ebeveyn duyarlılığıdır. Ebeveynlerin çocuklarından olgun ve sorumlu davranmalarını bekleme derecesi, ebeveyn talepkarlığı olarak bilinen bir başka özelliktir. Ebeveynlerin, davranış düzenlemesi, doğrudan yüzleşme ve olgunluk talepleri (davranışsal kontrol) ve çocukların etkinliklerinin gözetimi yoluyla çocukları topluma entegre etme iddiaları talepkarlık olarak adlandırılmaktadır.

Aşırı Koruyucu Tutum

Anne babaların çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutumları, çocuklarına gereğinden fazla ilgi gösterdiklerini ve onları gereğinden fazla kontrol ettiklerini göstermektedir (Aydoğmuş vd., 1992; Yavuzer, 2007). Bu tutuma sahip ailelerde çocuk, ailenin kalbinde yer almaktadır. Ailenin her üyesi, çocuğun isteklerini en iyi şekilde karşılamak için bir plan oluşturmaktadır. Tüm istekleri yerine getirilen çocuk kendi becerilerini geliştirememektedir (Semerci, 2007). Dolayısıyla çocukta özgüven

eksikliği gelişmekte ve başkalarına gereğinden fazla bağımlı hale gelmektedir. Bu bağımlılık çocuğun psikososyal olgunluğa erişmesini engelleyerek ömür boyu sürmektedir (Aydomuş vd., 1992). Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarının kendileri ile bağımlı bir ilişki kurması gerektiğini düşünmekte ve buna göre hareket etmektedir (Özerk, 2019). Çocuğun büyümesine izin verilmeyen aşırı korumacı bir ortamda çocuğun sosyal gelişimi sekteye uğramaktadır (Yavuzer, 2007).

Çocuklar, korumacı anne babalar tarafından olması gerekenden daha fazla kontrol altında tutulmakta ve aşırı ilgi ile karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla gençler yaşadıkları karşısında ilgisiz kalabilmekte, harekete geçmekte güçlük çekeebilmekte, amaçlarına ulaşmak için başkalarından yardım bekleyebilmekte ve sorunlarının başkaları tarafından çözülmesini talep edebilmektedir (Alisinanoğlu, 2003).

Otoriter Baskıcı Tutum

Otoriter bir tutum sergileyen ebeveynler; çocuklarından koşulsuz itaat bekleyen, çocuklarının fikirlerine değer ve yer vermeyen, onlardan ne bekledikleri konusunda açıklama yapmayan, kararlarını sorgulamadan uyulmasını bekleyen ebeveynlerdir (Özerk, 2019). Baskıcı ebeveynler, zor kullanan ve çocuklarının taleplerine kayıtsız kalan katı kişilerdir (Aydoğmuş vd., 1992). Çocuklarının davranışlarını mutlak kriterlere göre şekillendirmeye çalışırken hiç esnek değillerdir ve çocuklarını değerlendirme ve kontrol etme eğilimindedirler. Son derece otoriter bir zihniyete sahip olan ebeveynler, cezayı bir disiplin biçimi olarak kullanmakta ve öfkelerini kontrol altına almaya çalışmazlar (Yavuzer, 2007).

Otoriter ebeveynlik tutumunda, çocukların yetenekleri, kişilik yapıları veya arzuları ne olursa olsun, ebeveynlerinin arzu ettiği şekilde performans göstermeleri beklenmektedir. Çocuklar ağır yaptırımlara maruz kalmakta ve gerçek duygu ve düşüncelerini ifade edememektedir. Bu ebeveynlik tarzı, çocukların bağımlı bir kişilik yapısı geliştirmelerine neden olurken erkeklerin çoğu şiddet içeren davranışlar sergilemektedir (Maccoby ve Martin, 1983).

İlgisiz Tutum

Çocuklarına karşı ihmalkar bir tutum sergilemek, disiplin ve kontrol eksikliği ilgisiz bir ebeveyn tutumu olarak tanımlanmaktadır. Bu tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının neredeyse tüm ihtiyaçlarına oldukça duyarsızdır. Benzer şekilde

çocuklar üzerindeki kontrolün eksik olduğu görülmektedir (Özerk, 2019). Çocuklarına ilgisiz tutum sergileyen ebeveynler, onlarla mümkün olduğunca az zaman geçirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla, çocuklarının yaşamları ve görüşleri hakkında çok az bilgiye sahiplerdir (Siyez, 2009).

Kişilik

TDK'ya göre kişilik en geniş anlamıyla "kişinin ayırt edici özelliği, ruhsal özelliklerinin toplamı" olarak tanımlanmaktadır. Kişiliğin literatürde pek çok tanımı vardır. Bu tanımlardan birine göre de kişilik; bireyin duygu, düşünce ve davranış kalıplarını etkileyen unsurların kendine özgün görüntüsü ve sürekli iç ve dış uyaranların etkisi altında olan bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve kazanılmış tüm becerilerini, güdülerini, isteklerini, duygularını, alışkanlıklarını ve tüm davranışlarını içeren bir olgudur (Özdemir vd., 2012).

Alan yazın incelendiğinde kişilik kavramının çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Kişilik, ebeveynlerden edinilen genetik özellikler ve çevre ile etkileşimler tarafından şekillendirilen ve değiştirilmesi zor olan bir dizi özelliktir (Atkinson vd., 1990). Burger (2006) kişiliği, bireyin tutarlı davranış kalıpları ve içsel süreçleri olarak tanımlamaktadır. Tutarlı davranış kalıpları, bugün dışa dönük olan birinin ileride de dışa dönük olacağını ve başka yerlerde de aynı şekilde davranacağını ifade etmektedir. İçsel süreçler ise içimizde meydana gelen, nasıl davrandığımız ve hissettiğimiz üzerinde etkisi olan tüm duygusal, motivasyonel ve bilişsel süreçleri kapsamaktadır (Goldberg, 1993; McCrae ve Costa, 1997). Kişilikte, bireyin eylemlerinin hem dış hem de içsel olarak tutarlı olduğu varsayılmaktadır.

Kişilik, bireyin davranış ve düşüncesini yöneten dinamik bir organizasyondur (Allport, 1961). Başka bir deyişle, kişilik, insanların çeşitli bağlamlarda sergilediği kalıcı, değişmeyen ve istikrarlı bir dizi özellik olarak tanımlanmaktadır. Bireyin farklı davranış kalıplarını etkileyen bir dizi psikolojik faktörü ifade etmektedir. Bireyin çevresiyle bir bağ kurmasını ve benzer durumlarda öngörülebilir şekillerde tepki vermesini sağlamaktadır (Gerrig ve Zimbardo, 2012). Kişilik, niteliklerin doğumda kazanılan niteliklerle sosyal hayatta kazanılan niteliklerin etkileşimi yoluyla ortaya çıkmaktadır. Alan yazına bir bütün olarak bakıldığında, genetik ve çevresel değişkenler kişiliğin en önemli yordayıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır (Atkinson, Nelson ve Quick, 2003).

Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri, makul ölçüde tutarlı olan belirli bir süre içerisinde oluşan davranış kalıplarıdır (Augustine ve Larson, 2012; Digman, 1990). Kişilik nitelikleri, bir kişiyi diğerlerinden ayırmakta ve bireyin gelecekteki davranışlarıyla ilgili varsayımların temeli olarak hizmet etmektedir (Atkinson vd., 1990). West ve Grazian'a (1989) göre, kişilik özellikleri kalıcıdır ve zamanla veya koşullarla değişmemektedir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında, kişilik özellikleri bireyi diğerlerinden ayıran tutarlı eylemler ve bu eylemlerin sürekliliği olarak tanımlanabilmektedir. Literatür incelendiğinde, çeşitli kişilik kuramının olduğunu görülmektedir. Bu çalışmada kişiliği araştırmak için kişilik özelliklerini belirleyen ve ondan gelişen bir teori olan ayırıcı özellik yaklaşımı kullanılmıştır (Burger, 2006).

Kişiliği, kişinin düşünce, duygu ve niyet süreçlerinin yanı sıra uyumlu davranış kalıplarını da içeren içsel bir süreç olarak tanımlamak mümkündür (Burger, 2016). Bu süreç, belirli durumlarda duygusal tepki verebilmeyi, kaçınmayı, başa çıkabilmeyi ve çatışma karşısında savunabilmeyi içermektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2016). Bunlara ek olarak, bireyin yaşadığı duygular genellikle hayatında meydana gelen olaylara verdiği tepkilerin bir sonucudur; örneğin bir filmde korkmak filmin içeriğidir ama yaşadığımız duyguyu anlamlandırmak ve baş etme tarzlarımız da kişiliğimizin içsel sürecinin bir parçasıdır (Burger, 2016).

Kişilik İle İlgili Yaklaşımlar

Kişilik kavramını derinlemesine incelemek, kişileri ve özelliklerini daha iyi anlamlandırmak için birçok yaklaşım oluşturulmuş ve her bir yaklaşım ruh sağlığının gelişimi sırasında kişiliği tanımlamış ve değerlendirmiştir (Taymur ve Türkçapar, 2012). Yaklaşımlar birbiriyle bağlantılı olmasına rağmen her biri kişilik sürecini farklı açılardan karakterize etmeye çalışmıştır (Özdemir vd., 2012). Kişiliği tanımlamak ve açıklamak için altı temel yaklaşım kullanılmıştır (Burger, 2016).

Biyolojik Yaklaşım

Eysenck, kişilik özelliklerini içe dönük/dışadönük ve kararlı/nevrotik olmak üzere iki boyutta sınıflandırmış ve bunları genetik olarak incelemiştir (Passer ve Smith, 2011). Daha sonra bunlara üçüncü bir boyut olarak psikotizmi dahil etmiştir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2020). Kişilik özellikleri ile biyolojik değişkenler arasında bir ilişki olduğunu ve insanların bu özelliklerden bazılarına sahip olduğunu

ancak hangi özelliklerin daha yaygın olduğuna biyolojik faktörlerin karar verebileceğini savunmuştur (Demirtaş, 2020).

İnsancıl Yaklaşım

İnsancıl yaklaşım, bireyin varlığını kendisinin seçtiğini ve hayatını tercihlerine göre yaşayacağını açıklamaktadır (Geçtan, 1974). Bir kişinin hayatında anlam bulamadığında yaşadığı sayısız duyguya odaklanmaktadır (Burger, 2016). İnsancıl yaklaşımıcılara göre gerçek benlik, büyüme için en büyük potansiyele sahiptir (Cloninger, 2013). Bu yaklaşım, bir insanın anlamlı bir hayat yaşayabilmesi için hayattaki varlığını ortaya koyabilmesi gerektiğini ve hayatın çeşitli kurallarına, toplumun oluşturduğu belirli kalıplara ve toplum içindeki ilişkisel etkenlere rağmen kişisel potansiyellerini farkına vararak güçlendirmesi ve varlığını ortaya koyması gerektiğini savunmaktadır (Kaya ve Bakır, 2020). Bu yaklaşım Rogers, Maslow, May gibi düşünürler tarafından yaratılmış, psikolojide kişilik gelişimi üzerinde önemli etkisi olan bir yaklaşımdır (Smith, 1990).

Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik yaklaşımda Freud, kişiliği nasıl üç kategoriye ayırdığını anlatmak için "topografik model" terimini kullanmaktadır (Burger, 2016). Bu üç grubu tanımlamak için "önbilinç", "bilinç" ve "bilinçdışı" terimlerini kullanmıştır (Burger, 2016). Sigmund Freud, psikanalitik yaklaşımı tanımlamaya bilinçdışını tartışarak başlamıştır (Brenner, 1980). Bilinçdışı " bireyin ruh haline, arzularına ve davranışlarına yön veren ama farkında olmadığı dürtüler" olarak tanımlanmaktadır (Yazgan ve Yerlikaya, 2020). Bilinçöncesi ise biraz çaba ile farkına varılan ancak o anda gözlemlenmeyen bilgi olarak tanımlanmaktadır (Yazgan ve Yerlikaya, 2020). Bilinç, tüm görünür deneyimleri ve bilgileri tutan katmandır. Bir süre sonra Freud, kişiliği tanımlamak için topografik modelin yanı sıra id, ego ve süperegoyu da içeren yapısal modeli kullanmaya başlamıştır (Yazgan ve Yerlikaya, 2020). Ona göre alt benlik (id), benlik (ego) ve üst benlik (süperego), kişiliğin üç parçasıdır. Çoğunlukla bilinçsiz olan ve kişisel istekleri içeren alt benlik, mantıksal bir denge mekanizması olan benlik ve bilinç ilkeleri, norm ve ahlaki ideallere sahip olan ise üst benliktir (Cloninger, 2013).

Bilişsel Yaklaşım

Terapötik değişim bilişsel, davranışsal ve duygusal olmak üzere çeşitli şekillerde gerçekleşmektedir. Bilişsel değişim, kişinin kaçındığı riskli davranışı anlamlandırmasına izin vererek davranış değişikliğine teşvik etmektedir. Ayrıca bilişsel yaklaşım, bu dönüşümü başlatmak ve sürdürmekten bilişsel süreçlerin sorumlu olduğunu iddia etmektedir (Beck ve Weishaar, 1989). Davranışçılar, gözlemlenebilir davranışlara odaklanmanın sınırlarını keşfettikten sonra, bilişsel yaklaşım, yalnızca davranışları destekleyen mekanizmaları değil, aynı zamanda bilişsel süreci de daha iyi anlamak için algı, dil ve kavramsallaştırma gibi zihinsel süreçlerin gözlemlenmesini ve incelenmesini önermiştir (Smith ve Kosslyn, 2014). İnsanların işlevsel olmayan düşüncelerini faydalı olanlarla değiştirmeyi amaçlamaktadır (Burger, 2016). Özetle bilişsel yaklaşım, algısal ve bilişsel süreçlerin yanı sıra kişinin çevresini ve tutumlarını ifade etme süreçlerinin de bireyin kişilik oluşumunun temelini oluşturduğunu belirtmektedir (Oğlu, 2014).

Beş Faktör Kişilik Modeli

Allport (1936), Cattell (1943) ve Digman'ın (1981) çalışmaları ile beş faktör kişilik kuramı geliştirilmiştir (Tappin, 2014). Costa ve McCrae'nın (1985) modele dayalı bir ölçek üreterek beş faktörlü modele en önemli katkıları yaptığı söylenmektedir (McCrae ve Costa, 2007). Sonraki çalışmalarda modelin farklı kültürlerdeki geçerliliği ve modelin güvenilirliği üzerinde durulmuştur. Çeşitli etnik, yaş ve cinsiyet gruplarıyla yapılmış olan çalışmalarla modelin tarafsızlığı gösterilmiştir. Beş faktörlü kişilik boyutları sırasıyla aşağıda listelenmiştir.

Özdenetim

Beş faktörlü modelin özdenetim boyutunda yüksek düzeyde öz denetime sahip olma, dikkatli davranma, eyleme geçmeden önce dikkatli düşünme gibi özellikler öne çıkmaktadır. Özdenetim kişilik özellikleri yüksek olan bireyler çalışkan, duyarlı, temkinli, sorumlu ve güvenilir olmanın yanı sıra güçlü bir başarılı olma arzusuna sahip bireyler olarak kabul edilmektedir (Costa ve McCrae, 1992; Arthur ve Graziano, 1996).

Başka bir deyişle özdenetim; çok çalışma, kurallara bağlı olma, azimli ve dikkatli olma olarak tanımlanmaktadır (Sommer vd., 2002).

Uyum

Kişinin insani yönü, uyum faktörü olarak adlandırılmaktadır (Digman, 1990). Uyumlu insanlar özünde fedakardırlar ve başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarının önüne koymaktadırlar. Uyum faktörünün özellikleri arasında sempati, başkalarına yardım etme isteği, güven, bağışlayıcılık ve alçakgönüllülük bulunmaktadır (Costa ve McCrae, 1992b; John vd., 2008). Güven, dürüstlük, yardımseverlik, alçakgönüllülük ve yeni deneyimlere açıklık uyumun nitelikleridir (McCrae ve John, 1992). Yüksek uyumluluk puanına sahip kişiler, düşük uyumluluk puanına sahip kişilere göre daha güvenilir, sempatik, yardımsever, iyi niyetli, şefkatli, bağışlayıcı, iyi huylu, hassas ve empatik kişilerdir (McCrae ve John, 1992; McCrae vd., 2003; Patrick, 2011). Özetle uyum boyutu; şefkat, nezaket, özveri, insanlarla işbirliğinden hoşlanma, insanlara güvenme, güven sağlama ve özveri niteliklerini içermektedir.

Dışadönüklük

Dışadönüklük, kişinin enerjisinin dış dünyaya yöneltmesi olarak tanımlanmaktadır (Chauvin vd., 2007). Dışa dönük bireyler, sosyal ve girişken olarak tanımlanmaktadır. Coşkulu, aktif, maceracı, çabuk arkadaş edinen, konuşkan ve açık sözlü insanlardır (Rubenzer ve Faschinbaur, 2004). Watson, Clark ve Harkness'e (1994) göre dışadönük kişiler, fazlasıyla sosyal, aktif, enerjik, riskleri seven, hayat dolu ve iyi duygularla dolu kişilerdir. Dışadönüklük ölçeğinden düşük puan alanlar ise sessiz, soğuk, mesafeli, ölçülü ve çekingen olarak tanımlanmaktadır (McCrae ve John, 1992). Dışadönüklük, etkileyici ve iddialı olmanın yanı sıra ilişkilerde rahat olma, liderlik özelliklerine sahip olma, problem çözücü olma ve özgün fikirlere sahip olma olarak tanımlanmaktadır (Zopiatis ve Constanti, 2012). Somer vd. (2002) tarafından dışa dönüklük; canlı, rekabetçi, heyecanlı ve girişken olma şeklinde nitelendirilmektedir.

Nörotiklik

Kaygı, güvensizlik ve karamsarlık nevroitikliğin üç temel kavramıdır (Goldberg, 1990). Güçlü nörotiklik ve nevroitik özelliklere sahip kişilerde kaygı, üzüntü, dürtüsellik ve duyarlılık, kendini kontrol etme zorluğu ve duygularda dramatik değişimler yaygındır (Costa ve McCrae, 1992a; Gunthrt vd, 1999). Sinirlilik, belirsizlik ve hoş olmayan duyguların tümü nörotiklik faktörüne katkıda

bulunmaktadır (Goldberg, 1993). Bunun yanında nörotiklik bileşeninin dürtüsellik, kırılabilirlik, saldırganlık, üzüntü ve psikolojik zayıflık gibi özellikleri içerdiği iddia edilmektedir (Costa ve McCrae, 1992a). Benzer şekilde, özgüvensizlik, duygusal değişkenlik, gerginlik, kendini suçlama, umutsuzluk ve duyarlılık gibi temel özellikler nörotik boyutun bir parçası olarak kabul edilmektedir (McCrae ve Costa, 1991; Somer vd., 2002). Nevrotik hastalarda düşük yaşam doyumu, içsel sorunlar ve ebeveynlerle çatışmalar gibi durumlar sık görülmektedir (McKnight vd., 2002).

Gelişime Açık

Yeni deneyimlere açık olan insanlar farklılıklara hoşgörülüdür, yaratıcılık ve hayal gücü tutkusuna sahiptir, sanata ve güzelliğe değer vermektedirler. Ayrıca yeni şeyler keşfetmekten korkmamaktadırlar (McCrae ve John, 1992). Özgünlük, duygulara ve yeniliklere açıklık, zeka ve bilişsel esneklik, gelişime açıklık bileşenini ileten kavramlardır (John ve Srivastava, 1999; DeYoung, 2006; McCrae ve Costa, 2003). Bireysel ve entelektüel merak, özgünlük, yaratıcılık, buluş ve estetik beğeni, gelişime açıklık boyutunu oluşturan niteliklerdir (John ve Srivastava, 1999). Gelişime açıklık, Costa ve McCrae (1992b) tarafından yeni fikirlere açıklık, uyarlanabilirlik, değer ve yeni deneyimler için isteklilik olarak tanımlanmıştır. Gelişime açıklık ile ilgili ölçümlerde düşük puan alan kişiler durağan, yeni deneyimlere kapalı, aynı rutinleri uygulamaya devam eden, çekingen ve sanat ve estetiğe ilgisiz olarak kabul edilmektedir (McCrae ve Costa, 1991).

Psikopatoloji

Öztürk ve Uluşahin (2016), ruhsal olarak sağlıklı olmayanları ayırt etmek için aranan nitelikleri; tekrarlayan hoş olmayan duyguların veya uygunsuz eylemlerin, kişinin günlük işleyişini olumsuz yönde etkilemesi ve kişilerarası ilişkilerinde sorunlar üretmesi olarak açıklamaktadır.

Obsesif Kompulsif Belirtiler

Obsesif kompulsif belirtiler, huzursuz edici eylemleri kontrol edememe, endişe azaltılamadığında yeterli doyum alamama ve kaygının sürekliliği olarak nitelendirilmektedir (Tükel, 2000). Obsesyonlar ve kompulsiyonlar beraber veya ayrı olarak görülebilmektedir.

Somatisasyon

Budak'a (2000) göre somatizasyon, kişinin fizyolojik bir durumu yokken sanki varmış gibi yakınmalarının olması ve bu şikayetlerin psikolojik nedenlere bağlı olması olarak tanımlanmaktadır. Somatizasyon bozukluğu olan kişilerin bedenlerine karşı aşırı duyarlı oldukları ve belirli bedensel duyuları abartıp yanlış yorumladıkları bildirilmiştir (Henningsen vd., 2007).

Somatizasyon semptom bozukluğu olan kişiler, sorunları aracılığıyla yakınlarının dikkatini çektiğinin farkında olduğu için bilinçli/bilinçsiz davranışlarına devam edebilmektedir. Birey hastalığını ilişkilerinde aracı olarak kullandığını bilmiyorsa veya bu durumda kazancından vazgeçmek istemiyorsa tedavi sürecinde zorluklar yaşanmaktadır (Güleç, 2006).

Kişilerarası Duyarlılık

Kişilerarası duyarlılık, kişinin şiddetli yetersizlik duygularına kapıldığı ve sürekli olarak diğer insanların ifadelerini olumsuz yorumlayarak kendisi hakkında olumsuz yargılar oluşturduğu abartılmış bir farkındalık durumu olarak tanımlanmaktadır (Aydın ve Hiçdurmaz, 2016). Bu durum iletişim kurmaktan kaçınma, üzüntü, kişilerarası gerginlik, kırılganlık ve bir dizi başka kötü duyguya yol açmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde duyarlı olan bireyler, başkalarının sözlü ve sözsüz iletişim tarzlarına dikkat etmektedir. İlişkilerde duyarlı olan kişiler, başkaları için sorun olmayan olaylar, eylemler ve ifadelere kolaylıkla gücenebilmekte ve küçük sorunları abartarak ilişkinin uzun vadeli sürdürülebilirliğini tehlikeye atabilmektedir (Boyce ve Mason, 1996).

Depresyon

Depresyon; üzüntü, hayattaki hiçbir şeye ilgi duymama ve hayattan zevk alamama gibi semptomların yanı sıra olumsuz duygu ve düşünceler, geçmiş durumlar için pişmanlık, suçluluk, intihar dürtüleri, yeme ve uyku sorunları ve cinsel istek azalması gibi semptomlara sahip olan bir rahatsızlık olarak kabul edilmektedir (Ceylan, 2004).

Yapılmış olan bir çalışmada kadınların maruz kaldığı şiddet türü ile depresyon dereceleri arasında önemli bir bağlantı keşfedilmiştir. Fiziksel şiddete uğrayan kadınlar, diğer şiddet türlerine maruz kalan kadınlara göre daha fazla depresyona sahiptir (Ünsal, 2019). Başka bir araştırma, şiddete maruz kalan

kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha yüksek depresyon seviyelerine sahip olduğunu bulmuştur (Craparo vd., 2014).

Anksiyete

Anksiyete, içsel veya dışsal olarak ortaya çıkan, kaynağı tam olarak bilinmeyen kötü düşüncelerin neden olduğu sıkıntılı bir duygudur. Bu olumsuz fikirler, kişinin yüksek düzeyde endişe, heyecan, korku ve rahatsızlık yaşamasına neden olmaktadır. Bütün bunlar sonucunda titreme, aşırı terleme, kas gerginliği, nefes almada zorluk, ağız kuruluğu ve çarpıntı fizyolojik semptomlar ortaya çıkabilmektedir. Anksiyetenin en önemli unsuru, yaşayan kişinin kendisini rahatsız hissetmesine neden olan bir durum olarak kendini göstermesidir (Karamustafaoğlu ve Akpınar, 2010).

Hostilite

Bir kişinin diğer insanların isteklerini göz ardı ettiği, suç işleyecekleri beklentisi içinde olduğu, fikirlerine katılmadığı ve onların karşısında durduğu, onlara zarar verdiği ya da acı içinde olduklarını görme isteğinin bulunduğu bilişsel bir boyut olarak nitelendirilmektedir (Smith, 1994). Öfke, hostile düşüncenin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Eckhardt vd., 2004).

Hostilite, başkalarına karşı öfke, nefret ve düşmanlığın yanı sıra tekrarlanan olumsuz değerlendirmeler ile karakterize edilen kötü niyetli davranış olarak tanımlanmaktadır (Berkowitz, 1993). Bir başka deyişle hostilite, bireyin başkalarına, malına veya çevreye zarar vermesine neden olan bir davranış türüdür (Vural ve Başar, 2006). Başkalarına hem davranışsal hem de psikolojik saldırılar ile kendini gösterebilmektedir. Küçük düşürme, değersizleştirme, iftira atma, yanlış bilgi yayma hostilite kategorisine giren psikolojik saldırı örnekleridir (Çınar, 2005).

Paranoid Düşünceler

Bireylerde psikoz varlığına işaret eden anahtar sonuçlardan biri de paranoid düşüncedir. Paranoid düşünce, bireyin çevresindeki olayları yanlış yorumlamasına ve başkalarından gelen kötülüğe tanık olacağına dair mantıksız düşünceler oluşturmasına neden olmaktadır (Aguerri vd., 2019). Paranoya, kişinin çevresindeki insanlar tarafından incitileceğine ve onlardan kötülük geleceğine dair inancı olarak tanımlanmaktadır. Paranoyanın muzdarip insanlar, sosyal durumlarda başkalarının

kendilerine ihanet edeceğinden endişe duyabilmektedir. Şüphencilik, bu insanlar arasındaki en temel psikolojik özelliktir (Evans vd., 2019).

İlgili Araştırmalar

Lopez vd., (2000), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylere göre ilişkilerinde daha yüksek yakınlık ve zevk düzeylerine sahip olduklarını ve ambivalan bağlanma stiline sahip kişilerin daha olumlu ve istikrarlı duygudurum düzeylerine sahip olduklarını bulmuşlardır.

Redman vd., (2002) tarafından yapılan araştırmada depresyonlu bireyler ve kardeşler ile sağlıklı bireyler ve kardeşler arasındaki farklı değişkenlerde nevroitiklik ve dışadönüklük boyutları arasındaki ilişki kadın bireylerin cinsiyet değişkeninde nevroitiklik ve dışadönüklük boyutlarının erkek bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yıldırım (2003) fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören üniversite birinci sınıf öğrencileriyle yaptığı bir araştırmada empati ve beş faktör kişilik modeli arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışmıştır. Bu çalışmada empatinin kişilik özelliklerinden biri olduğu keşfedilmiştir. Empati ve kişilik özelliklerindeki farklılıkların cinsiyet değişkeninden kaynaklandığı bulunmuştur.

Woodhouse vd., (2003), çalışmalarında danışanın terapistle bağlılığı ile terapistin bilinçaltı duygularının yönlendirildiği algıları arasındaki bağlantıların yanı sıra danışanın, danışanın ebeveynlerine bağladığı değerleri içeren anılarına bağlılığını da incelemiştir. Çalışmanın katılımcıları, bir terapi seansından sonra terapistlerine bağlılıklarının bir ölçüsünü ve çocukken ebeveynleriyle ilişkilendirdikleri bir değerler ölçeğini tamamlayan elli bir danışan ve terapist çiftidir. Terapistlerin danışanın duygusal manipülasyonunun pozitif ve negatif seviyelerine ve miktarlarına baktığı bir çalışmanın bulgularına göre, güvenli ve saplantılı bağlanma, negatif duygu yöneltme ve yöneltmenin miktarı ile pozitif ilişki bulunmuştur.

Basım, Çetin ve Tabak (2009), üniversite öğrencileri arasında beş faktörlü kişilik özellikleri ile kişilerarası çatışma çözme prosedürleri arasındaki bağlantıya bakmak için bir araştırma yapmışlardır. Çalışma, kişilik faktörlerinin yeni deneyimlere açıklık ve uyumluluk boyutlarıyla bağlantılı olduğunu bulmuşlardır. Öz disiplin ve dışadönüklük kişilik özellikleri boyutlarının çatışmaları çözmede diğer

faktörlere göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Nevrotizm'in anlaşmazlık çözme tekniklerinde de faydalı olduğu tespit edilmiştir.

Erkuş ve Tabak'ın (2009) araştırmasının amacı, askeri sektörde çalışan kişilerin beş faktörlü kişilik özellikleri ile çatışma çözme teknikleri arasında bir bağlantı olup olmadığını görmektir. Çalışma, uyumlu kişilik boyutu ile uzlaşmacı, yardımcı ve işbirlikçi çatışma yönetimi stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin yanı sıra uyumlu kişilik boyutu ile uzlaşmacı, yardımcı ve işbirlikçi çatışma yönetimi stilleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Obsesif kompulsif bozukluk ya da majör depresif bozukluk tanısı konan kişilerde beş faktörlü kişilik modelinin kullanıldığı bir çalışmada, obsesif kompulsif bozukluğu olan yetişkinlerin majör depresif bozukluğu olanlardan daha dışa dönük oldukları gösterilmiştir. Sorumlu, uyumlu ve daha az nevroitik oldukları söylenmektedir (Rector vd., 2002). Kişilik özellikleri, bağlanma stilleri ve obsesif-kompulsif kişilik yapılanması arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma, kaygılı kişilerin daha yüksek düzeyde nevroitliğe sahip olduğunu, kaçınan kişilerin daha yüksek düzeyde uyumluluk gösterdiklerini ve bu bağlanma stillerinin kişilik oluşumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit edilmiştir (Anlı vd., 2019).

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada bağlanma biçimleri anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkilerin incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişkenin ortak varyasyona sahip olup olmadığını belirlemeye yönelik bir tarama yöntemidir. İlişkisel tarama modelinde değişkenler aynı anda değişiyorsa değişimin nasıl meydana geldiği ortaya konulmaya çalışılır (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2021-2022 yılları arasında 18 yaş ve üzeri 548 kadın ve 398 erkek olmak üzere 946 kişiden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise Kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmacı en yakın ve ulaşılabilir gruba ulaşır (Kılıç, 2013). Katılımcılara ait betimsel bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.
Katılımcılara Ait Betimsel Bilgiler

		F	%
Cinsiyet	Kadın	548	57,9
	Erkek	398	42,1
Eğitim durumu	Lisans	556	58,8
	Yüksek Lisans	285	30,1
	Doktora	105	11,1
Medeni Hali	Evli	112	11,8
	Bekar	734	77,6
	Diğer	100	10,6
Çocukken sizin bakımınızı yapan ve sizi büyüten kişi ya da kişiler kimdir?	Anne	117	12,4
	Baba	128	13,5
	Anne ve Baba	564	59,6
	Bakıcı	78	8,2
	Akraba	38	4,0
Çocukken sizin bakımınızı yapan ve sizi büyüten kişi ya da kişilerin size ne kadar ilgi ve yakınlık gösterdiğini düşünüyorsunuz?	Diğer	21	2,2
	Kötü	69	7,3
	Orta	235	24,8
	İyi	236	24,9
	Çok iyi	373	39,4
Çocukluğunuz ve/veya ergenliğinizde ebeveynleriniz ya da size bakım verenler sizlere nasıl davranırdı?	İlgilenirlerdi	595	62,9
	Dayak yerdim	138	14,6
	Hakaret ederlerdi	98	10,4
	Umursamazlardı	93	9,8
	Cinsel açıdan kötüye kullanıldardı	22	2,3
	Total	946	100

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %57,9'u kadın, %42,1'i erkektir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu %58,8'i lisans mezunu, %30,1'i yüksek lisans mezunu olup, Doktora mezunu olan katılımcıların oranı %11,1' dir. Katılımcıların medeni hali durumları incelendiğinde, %11,8'i evli, %77,6'sı bekar ve %10'u diğeri olarak belirtmiştir. Katılımcıların çocukken bakımınızı yapan ve büyüten kişiler dağılımlar incelendiğinde, %12,4'ü anne, %13,5'i baba, %59,6'sı anne ve baba, %4,'ü akraba ve %2,2'si ise diğeri kişiler bakımını yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların ilgi ve yakınlık durumuna göre incelendiğinde, %7,3'ü kötü, %24,8'i orta, %24,9'u iyi ve %39,4'tü ise çok iyi ilgi ve yakınlık gösterdiği belirtmiştir. Katılımcıların çocukluğunuz veya ergenliğinizde size bakım verenler nasıl davranır durumuna göre incelendiğinde, %62,9'u ilgilenirlerdi, %14,6'sı dayak yerdim, %10,4'ü hakaret ederlerdi, %9,8'i umusamazlardı ve %2,3'ü cinsel açıdan kötüye kullanıldardı şeklinde belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için, Bilgilendirme ve Onam Formu, araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Anne Baba Tutumları Ölçeği, Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Form ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Sosyo-Demografik veri formunun kullanım maksadı çalışmada uygulanacak olan anketlere katkıda bulunan bireyler hakkında detaylı bilgiye ulaşmaktır. Anket ve belirlenmiş formları pekiştirmek, istenilen verileri tamamlamak amacıyla sorular oluşturulmuştur ve yaş, eğitim, cinsiyet gibi bilgilere bu şekilde ulaşılabilmektedir. Sosyo-demografik bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ)

Ana baba tutumlarını ölçmek amacıyla ilk ölçme aracı Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirmiş olduğu anne baba tutum ölçeğini 384 Üniversite öğrencisine uygulamıştır ve demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak tanımlanan aile tutumlarını demokratik alt ölçeğin diğerlerinden bağımsız; otoriter ve ilgisiz alt ölçeklerinin ise .63 düzeyinde ilişkili olduğunu saptamış bulunmaktadır. Yeni Ölçek için yeni madde havuzu oluşturulmuştur ve ilk ölçekten bazı maddeler olduğu gibi alınmış bazıları ise düzeltilerek alınmış ayrıca, yeni tanımlanan istekçi, koruyucu ve reddedici ana baba tutumlarını tanımlayan maddeler yazılmıştır. Sonuç olarak, toplam 119 maddede demokratik, otoriter, koruyucu/istekçi, reddedici, ve ilgisiz tutumları tanımlayan bir havuz meydana getirilmiştir (Gökmenoğlu, 2011).

Ölçeğin “Demokratik Tutum”, “Otoriter Tutum” ve “Koruyucu-İstekçi Tutum” olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır ve Demokratik Tutum alt boyutunu ölçen maddeler ölçeğin 1, 2, 6, 7, 13,14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37 ve 39. Maddeleri içermektedir. Koruyucu-İstekçi Tutum alt boyutunu 4,9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33 ve 34. maddeler ölçmektedir. Otoriter Tutum alt boyutunu ölçen maddeler ise 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38 ve 40. maddelerdir. Anne tutumu ve baba tutumu için ayrı ayrı cevap anahtarları kullanılması aracılığıyla kişinin anne ve babasının tutumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Ölçekte kullanılan cevap anahtarı 5li likert tipi yanıtlama sistemine sahiptir. Maddelere verilecek yanıtlar cevap anahtarında “A” “hiç uygun değil”, “B”

“pek uygun değil”, “C” “biraz uygun”, “D” “çok uygun” ve “E” “tamamen uygun” şıklarıyla ifade edilmektedir. Puanlamada ise “hiç uygun değil” 1, “pek uygun değil” 2, “biraz uygun” 3, “çok uygun” 4 ve “tamamen uygun” 5 puana karşılık gelmektedir. Buna göre Demokratik Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15; Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15; Otoriter Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10’dur. Alt ölçeklerin hangisinin puanı diğer alt ölçeklere göre daha fazla ise ebeveynin o alt ölçekteki tutumu yoğun olarak kullandığı sonucuna varılmaktadır (Yıldız, 2016).

Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)’nin güvenilirliğini saptamak amacıyla ilk önce ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. Sonra ise ölçeğin kararlı bir ölçme yapıp yapmadığını tespit etmek amacıyla testin tekrarı yöntemi kullanılmıştır. Bu değerler sırasıyla; Demokratiklik alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı;0.89 iken, kararlılık katsayısı; 0.92’ dir. Koruyucu-İstekçi alt ölçeği için,iç tutarlılık katsayısı;0.82 iken,kararlılık katsayısı, 0.75’ tir. Otoriter alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı 0.78 iken,kararlılık katsayısı; 0.79’ dur. Demokratik Tutum alt boyutunun diğer alt boyutlara göre iç tutarlık ve kararlılık katsayıları daha yüksek bulunmuştur. Otoriter Tutum alt boyutuna göre Koruyucu-İstekçi Tutum alt boyutunun iç tutarlık katsayısı daha yüksektir(Gökmenoğlu, 2011).

Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Form (IPISV)

1999 yılında Robert McCrae tarafından oluşturulmuş olup Costa ve McCrae tarafından revize edilmiştir. Beş faktör kişilik modeli esas alınarak Goldberg tarafından Uluslararası Kişilik Envanter Havuzu (International Personality Item Pool-IPIP) projesi kapsamında geliştirilmiş olup güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır ve Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Versiyonu orijinali 50 sorudan oluşmaktadır ve bireyin kendi kendisini değerlendirmesi esas alınarak, form üzerinde yazılı olarak mevcut olan 50 sorulardan oluşmakla beraber envanterde cevaplar (1=kesinlikle yanlış, 5=kesinlikle doğru), 5’li likert ölçeğiyle katılımcılardan alınmaktadır (Karahancı,2018). IPISV orijinal formunda Cronbach alfa katsayısı 0.89 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri ise şu şekildedir; “dışadönüklük- içedönüklük” alt boyutu için 0.74, “duygusal dengesizlik” alt boyutu için 0.75, “sorumluluk- dağınıklık” alt boyutu için 0.70, “gelişime açıklık yeniliğe

kapalılık” alt boyutu için 0.68 ve son olarak “uyumluluk düşmanlık” alt boyutu için 0.55’tir (Karahancı, 2018).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri–II (YİYE-II)

2000 yılında Fraley vd. tarafından geliştirilmiştir ve yetişkinlerde bağlanma biçimlerinin değerlendirmek için kullanılmaktadır (Şahin ve Yaka, 2011). YİYE-II, 18’i kaygıyı değerlendiren ve 18’i kaçınma biçimlerini ölçen 36 maddeden oluşmaktadır. Tek sayılar kaygı boyutunu, çift sayılar ise kaçınma boyutunu temsil eder. Her madde, 1 kesinlikle katılmıyorum ve 7 kesinlikle katılıyorum olmak üzere 1’den 7’ye kadar derecelendirilir. Kullandığımız boyutta, bir bağlanma paradigması olarak güvenli bağlantıdan söz edilmiyor. Selçuk vd. (2005) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmeleri yapmıştır. Türkçe formunun test-tekrar test güvenilirliği kaygı boyutu için .82, kaçınma boyutu için .81 olup, bu boyutlar için Cronbach-alfa katsayıları 0.90 ile 0.86 arasında değişmektedir. Yüksek kaygılı bağlanma boyutu puanları reddedilme, başkalarını memnun etme ve ayrılık kaygısı ile bağlantılıdır. Yüksek kaçınma puanlarının izolasyon tercihi, bir bağlanma figüründen uzaklık ve kendi kendine yeterlilik ile bağlantılı olduğu gösterilmiştir (Türk, 2016).

Kısa Semptom Envanteri (KSE)

Kısa Semptom Envanteri (KSE) kişilerde görülen psikolojik belirtileri ortaya çıkarmak için geliştirilen bir semptom tarama ölçeğidir. KSE’nin orijinal formu, Derogatis (1992) tarafından hazırlanmış olup toplam 90 maddelik SCL-90 Semptom Belirleme Listesi kısaltılarak 53 maddeye indirilmiş ve KSE oluşturulmuştur. Ölçek likert tipidir ve her madde 0-4 arası derecelendirilir. (0=hiç, 4=ileri derecede) Ölçeğin orijinal formu, 9 alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar; somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünceler ve psikotizmdir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır ve KSE’nin Türkçe uyarlaması üç ayrı çalışmayla gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar sonucunda ölçeğin “anksiyete” (12, 13, 28, 31, 32, 36, 38, 42, 43, 45, 46, 47,49), “depresyon” (9, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 27, 35, 37, 39), “olumsuz benlik” (15, 21,22, 24, 26, 34, 44, 48, 50, 51, 52, 53), “somatizasyon” (2, 5, 7, 8, 11, 23, 29, 30, 33) ve “hostilite” (1, 3, 4, 6, 10, 40, 41) adı verilen beş faktörden oluştuğu görülmektedir.

KSE'nin yetişkinler için bulunan iç tutarlılık katsayıları .75 ile .87 arasında değişmektedir. Nesrin ve Durak tarafından (1994) KSE'nin SCL-90 dan daha kısa olmasına rağmen Türk Üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunlarını ölçebildiği ve tüm kuramsal araştırmalarda kullanılabileceğini ortaya koymuştur(Şahin ve Durak, 1994).

Veri Toplama Süreci

Katılımcılara öncesinde Katılımcı Bilgilendirme ve Aydınlatılmış onam formu verilmiştir. Katılımcı Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onam Formu kapsamında, araştırmanın içeriği, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve yanıtların anonim kalacağı bilgisi katılımcılarla paylaşılmıştır. Veri toplama süreci iki ay olarak planlanmıştır. Elektronik ortamda veri toplama süreci kapsamında arama motoru, sanal kütüphaneler(www.sanalkutuphane.net) yararlanılmakla beraber, literatür tarama kapsamında toplanacak veriler kütüphaneler, kitaplar, dergilerden yararlanılmıştır. Katılımcılara katılımlarından dolayı herhangi bir teşvik verilmemiştir ve katılım gönüllülük esasına uygun olarak yürütülmüştür. Veriler çevrim içi online olarak toplanmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen bilgilerin analizi SPSS 22 istatistik paket programı (Statistical Programme for Social Sciences) kullanılarak yapılmıştır. Çalışma verileri değerlendirirken betimleyici istatistik yöntemler yüzde, frekans ve ortalama kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri ilgili normallik varsayımı basıklık ve çarpıklığa dair veriler ile değerlendirme yapılmıştır. Basıklık ve Çarpıklık kat sayılarının -2 ve 2 değerleri arasında yer aldığı durumlarda normal dağılım olarak kabul edilmektedir (George ve Mallery, 2001). Bu araştırmada da çarpıklık-basıklık -2 ve 2 değerleri aralığında olduğu için parametrik testler kullanılmasına karar verilmiştir. Çarpıklık ve Basıklık değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Puanlarına Ait Betimsel Değerler

Değişkenler	N	Min.	Maks.	Ss	Çarpıklık		Basıklık	
					z	SH	Z	SH
Anne baba tutumları	946	40,00	199,00	24,25	0,80	0,80	2,00	0,15
Uluslararası kişilik	946	41,00	205,00	25,26	-0,11	0,08	1,24	0,15
Yakın ilişkilerde yaşantılar	946	32,00	223,00	32,04	-0,58	0,80	1,13	0,15
Kısa semptom	946	53,00	265,00	47,21	0,63	0,80	-0,20	0,15

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkileri analiz etmek için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. İki grup arasındaki karşılaştırmalarda bağımsız t testi, ikiden fazla gruplar arasındaki karşılaştırmalarda ise One-way ANOVA testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde anne baba tutumları, uluslararası kişilik, yakın ilişkilerde yaşantılar ve kısa semptom değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.

Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort	Ss	T	P
Demokratik Tutum	Kadın	548	52,76	15,08	4,44	0,00
	Erkek	398	48,36	14,13		
Koruyucu Tutum	Kadın	548	39,52	12,69	-3,68	0,00
	Erkek	398	42,68	12,85		
Otoriter Tutum	Kadın	548	24,97	9,81	-3,81	0,00
	Erkek	398	27,44	9,41		
Toplam Anne Baba	Kadın	548	117,25	9,41	-0,73	0,46
	Erkek	398	118,5	9,41		
Dışa Dönüklük	Kadın	548	26,23	9,41	3,33	0,00
	Erkek	398	24,98	9,4		
Bilinçli Sorumluluk	Kadın	548	25,03	9,41	0,92	0,35
	Erkek	398	24,67	9,41		
Deneyime Açıklık	Kadın	548	25,98	9,41	2,44	0,01
	Erkek	398	25,06	9,41		
Uyumluluk	Kadın	548	26,63	9,41	3,31	0,00
	Erkek	398	25,39	9,41		
Duygusal Denge	Kadın	548	26,65	9,41	3,86	0,00
	Erkek	398	25,17	9,41		
Uluslararası Kişilik	Kadın	548	134,08	9,41	3,11	0,00
	Erkek	398	128,55	9,41		
Kaygı Boyutu	Kadın	548	57,33	9,41	0,81	0,41
	Erkek	398	56,42	9,41		
Kaçınma Boyutu	Kadın	548	65,36	9,41	3,34	0,00
	Erkek	398	61,52	9,41		
YİYE Toplam	Kadın	548	126,71	9,41	2,14	0,03
	Erkek	398	121,92	9,41		
Anksiyete	Kadın	548	26,97	9,41	-4,06	0,00
	Erkek	398	30,21	9,41		
Depresyon	Kadın	548	27,3	9,41	-1,15	0,24
	Erkek	398	28,22	9,41		
Olumsuz Benlik	Kadın	548	25,63	9,41	-2,87	0,00
	Erkek	398	27,8	9,41		
Somatizasyon	Kadın	548	17,09	9,41	-3,69	0,00
	Erkek	398	19,2	9,41		

Hostilite	Kadın	548	15,01	9,41	-1,66	0,09
	Erkek	398	15,74	9,41		
Toplam KSE	Kadın	548	112,01	9,41	-2,87	0,00
	Erkek	398	121,19	9,41		

$p < 0,05$

Tablo incelendiğinde, cinsiyete göre demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum anne baba alt boyutları, dışa dönümlük, deneyime açıklık, uyumluluk duygusal denge, toplam uluslararası kişilik, YİYE toplam, kaçınma boyutu, KSE toplam, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < 0,05$). Bununla birlikte kadınların demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum anne baba alt boyutları, dışa dönümlük, deneyime açıklık, uyumluluk duygusal denge, toplam uluslararası kişilik, YİYE toplam ve kaçınma boyut puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak erkeklerin KSE toplam, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite puan ortalaması kadınların puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo incelendiğinde, cinsiyete göre toplam anne baba, bilinçli sorumluluk alt boyutu, kaygı boyutu ve depresyon boyutu puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p > 0,05$).

Tablo 4.

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Medeni Durumu	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Tutum	Evli	112	48,25	13,13	3,13	0,04
	Bekar	734	51,79	15,34		
	Diğerleri	100	50,01	12,1		
Koruyucu Tutum	Evli	112	46,21	13,87	28,43	0,00
	Bekar	734	39,09	12,21		
	Diğerleri	100	46,66	12,73		
Otoriter Tutum	Evli	112	30,04	9,48	32,72	0,00
	Bekar	734	24,53	9,47		
	Diğerleri	100	30,9	8,76		
Toplam Anne Baba	Evli	112	124,5	29,15	16,44	0,00
	Bekar	734	115,42	22,22		
	Diğerleri	100	127,57	28,56		
Kaygı Boyutu	Evli	112	59,23	17,36	2,90	0,05
	Bekar	734	56,21	16,53		
	Diğerleri	100	59,43	15,96		
Kaçınma Boyutu	Evli	112	64,86	17,64	0,31	0,72
	Bekar	734	63,57	16,42		
	Diğerleri	100	63,37	16,63		
YİYE Toplam	Evli	112	128,35	33,89	1,27	0,28
	Bekar	734	123,72	31,67		
	Diğerleri	100	126,77	32,51		
Anksiyete	Evli	112	31,66	12,59	13,54	0,00
	Bekar	734	27,25	11,72		
	Diğerleri	100	32,53	12,76		
Depresyon	Evli	112	28,08	12,65	1,05	0,34
	Bekar	734	27,38	11,85		
	Diğerleri	100	29,17	12,58		
Olumsuz Benlik	Evli	112	28,18	11,6	7,91	0,00
	Bekar	734	25,78	11,13		
	Diğerleri	100	30,12	11,77		
Somatizasyon	Evli	112	18,64	9,33	9,52	0,00
	Bekar	734	17,47	7,87		
	Diğerleri	100	21,26	9,83		
Hostilite	Evli	112	15,39	6,94	4,42	0,01
	Bekar	734	15,07	6,14		
	Diğerleri	100	17,09	7,25		
Toplam KSE	Evli	112	121,98	50,39	6,99	0,00
	Bekar	734	112,96	45,69		
	Diğerleri	100	130,17	51,62		
Dışa Dönüklük	Evli	112	25,28	5,59	0,51	0,59
	Bekar	734	25,77	5,26		

	Diğerleri	100	25,98	5,72		
Bilinçli Sorumluluk	Evli	112	25,87	5,86	5,80	0,00
	Bekar	734	24,58	5,73		
	Diğerleri	100	26,33	5,86		
Deneyime Açıklık	Evli	112	26,03	5,72	2,65	0,07
	Bekar	734	25,42	5,28		
	Diğerleri	100	26,66	5,86		
Uyumluluk	Evli	112	26,16	5,54	0,39	0,67
	Bekar	734	26,11	5,34		
	Diğerleri	100	26,62	5,5		
Duygusal Denge	Evli	112	26,3	5,89	0,82	0,44
	Bekar	734	25,93	5,39		
	Diğerleri	100	26,62	5,87		
Uluslararası Kişilik	Evli	112	133,12	26,67	1,39	0,24
	Bekar	734	131,25	24,8		
Toplamı	Diğerleri	100	135,51	26,87		

p<0,05

Tablo incelendiğinde, medeni durumuna göre demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, bilinçli sorumluluk, kaygı boyutu, KSE toplam, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır (p<0,05). Bununla birlikte diğer medeni durum düzeylerinin koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı boyutu, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, toplam KSE ve bilinçlik sorumluluk puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer yandan bekarların demokratik tutum puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo incelendiğinde, medeni durumuna göre kaçınma boyutu, YİYE Toplam, depresyon boyutu, dışa dönümlük, uyumluluk, deneyime açıklık, duygusal denge ve toplam uluslararası kişilik, puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır (p>0,05).

Tablo 5.

Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Anne Baba Tutumları, Uluslararası Kişilik, Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Eğitim Durumu	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Tutum	Lisans	556	53,78	14,85	21,74	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	47,39	14,88		
Koruyucu Tutum	Doktora	105	47,68	11,21	22,57	0,00
	Lisans	556	39,26	12,33		
	Yüksek					
Otoriter Tutum	Lisans	285	40,83	13,42	31,77	0,00
	Doktora	105	48,23	11,18		
	Lisans	556	24,39	9,60		
Toplam Anne Baba Ölçeği	Yüksek				12,56	0,00
	Lisans	285	26,35	9,69		
	Doktora	105	32,30	7,32		
Kaygı Boyutu	Lisans	556	117,44	20,57	5,81	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	114,58	28,86		
Kaçınma Boyutu	Doktora	105	128,22	25,94	5,58	0,00
	Lisans	556	56,78	14,30		
	Yüksek					
YİYE Toplam	Lisans	285	55,35	19,86	12,69	0,00
	Doktora	105	61,77	17,52		
	Lisans	556	64,58	13,98		
Anksiyete	Yüksek				1,96	0,14
	Lisans	285	61,07	19,99		
	Doktora	105	66,15	18,24		
Depresyon	Lisans	556	125,40	26,38	9,16	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	120,21	39,28		
Olumsuz Benlik	Doktora	105	132,2	35,81	10,22	0,00
	Lisans	556	27,19	11,57		
	Yüksek					
Somatizasyon	Lisans	285	28,61	12,63	9,16	0,00
	Doktora	105	33,58	12,04		
	Lisans	556	27,51	11,78		
Somatizasyon	Yüksek				9,16	0,00
	Lisans	285	27,12	12,21		
	Doktora	105	29,79	12,69		
Somatizasyon	Lisans	556	25,61	11,09	10,22	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	26,75	11,49		
Somatizasyon	Doktora	105	30,71	11,32	10,22	0,00
	Lisans	556	17,35	7,70		
	Yüksek					
Somatizasyon	Lisans	285	18,09	8,79	9,65	
	Doktora	105	21,33	9,65		
	Yüksek					

Hostilite	Lisans	556	15,10	6,13	4,42	0,01
	Yüksek					
	Lisans	285	15,10	6,58		
Toplam KSE ölçeği	Doktora	105	17,06	6,97		
	Lisans	556	112,79	45,03	7,79	0,00
	Yüksek					
Dışa Dönüklük	Lisans	285	115,69	49,26		
	Doktora	105	132,48	49,76		
	Lisans	556	26,47	4,63	17,98	0,00
Bilinçli Sorumluluk	Yüksek					
	Lisans	285	24,18	6,30		
	Doktora	105	26,03	5,24		
Deneyime Açıklık	Lisans	556	25,06	5,28	11,88	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	23,86	6,59		
Uyumluluk	Doktora	105	26,99	5,39		
	Lisans	556	26,02	4,70	8,95	0,00
	Yüksek					
Duygusal Denge	Lisans	285	24,52	6,379		
	Doktora	105	26,52	5,63		
	Lisans	556	26,87	4,64	18,19	0,00
Uluslararası Kişilik Toplam	Yüksek					
	Lisans	285	24,59	6,35		
	Doktora	105	26,70	5,27		
Uluslararası Kişilik Toplam	Lisans	556	26,56	4,82	9,76	0,00
	Yüksek					
	Lisans	285	24,85	6,47		
Uluslararası Kişilik Toplam	Doktora	105	26,58	5,56		
	Lisans	556	134,54	21,07	15,08	0,00
	Yüksek					
Uluslararası Kişilik Toplam	Lisans	285	125,2	30,94		
	Doktora	105	136,27	25,16		

p<0,05

Tablo incelendiğinde, eğitim durumuna göre koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı boyutu, kaçınma boyutu, yiye toplam, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, toplam KSE, bilinçli sorumluluk, deneyime açıklık, duygusal denge uluslararası kişilik toplam puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır (p<0,05). Bununla birlikte doktora eğitim düzeylerin koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı boyutu, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, toplam KSE ve bilinçlik sorumluluk puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer yandan lisans eğitim düzeylerin uyumluluk, dışa dönüklük ve demokratik tutum puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo incelendiğinde, eğitim durumuna göre depresyon boyutu puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6.

Katılımcıların Çocukken Bakımını Yapan ve Büyüten Kişilere Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Çocukken sizin bakımınızı yapan ve büyüten kişiler	N	Ort	Ss.	F	P
Kaygı	Anne	117	58,77	15,24	1,23	0,29
	Baba	128	54,65	21,88		
	Anne ve Baba	564	57,29	15,37		
	Bakıcı	78	55,79	17,01		
	Akraba	38	57,81	16,51		
	Diğer	21	52,38	17,18		
Kaçınma	Anne	117	66,53	14,07	5,95	0,00
	Baba	128	57,72	23,78		
	Anne ve Baba	564	65,04	14,24		
	Bakıcı	78	61,71	18,03		
	Akraba	38	63,36	17,45		
	Diğer	21	56,33	17,84		
YİYE Toplam	Anne	117	129,25	27,29	3,40	0,00
	Baba	128	116,14	46,80		
	Anne ve Baba	564	126,35	27,68		
	Bakıcı	78	121,62	34,79		
	Akraba	38	125,31	32,24		
	Diğer	21	112,42	35,51		

$p<0,05$

Tablo incelendiğinde, katılımcıların çocukken bakımını yapan ve büyüten kişilere göre kaçınma ve YİYE puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte, kaçınma puan ortalamalarının çocukken annesi tarafından bakılan ve büyütülen kişilerde en yüksek olduğu; YİYE puan ortalamalarının ise çocukken anne ve babası tarafından bakılan ve büyütülen kişilerde en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde katılımcıların çocukken bakımını yapan ve büyüten kişilere göre kaygı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Bununla birlikte kaygı puan ortalamaların çocukken annesi tarafından bakılan ve büyütülen kişilerde en yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 7.

Katılımcıların Çocukken Kendisiyle İlgilenen Kişilere İlgililik ve Yakınlık Gösterme Derecesine Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Çocukken sizinle ilgilenen kişilerle ne kadar ilgi ve yakınlık gösterdiğini düşünürsünüz	N	Ort.	Ss.	F	p
Kaygı	Kötü	70	63,30	17,34	5,92	0,00
	Orta	234	54,52	19,05		
	İyi	236	56,88	16,16		
	Çok İyi	373	58,19	13,88		
Kaçınma	Kötü	70	66,52	17,03	9,87	0,00
	Orta	234	59,40	19,50		
	İyi	236	65,20	16,40		
	Çok İyi	373	66,17	12,36		
YİYE Toplam	Kötü	70	134,35	32,30	8,17	0,00
	Orta	234	117,69	38,23		
	İyi	236	125,99	31,28		
	Çok İyi	373	128,53	24,21		

p<0,05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere ilgi ve yakınlık gösterme derecesine göre kaygı, kaçınma ve YİYE puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır (p<0,05). Bununla birlikte, bu boyutlardaki puan ortalamalarının çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere kötü derecede ilgi ve yakınlık gösteren kişilerde en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8.

Katılımcıların Bakım Veren Kişinin Kendisine Davranma Şekline Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Size bakım verenler sizlere	N	Ort.	Ss.	F	p
	nasıl davranırdı?					
Kaygı	İlgilenirdi	595	57,45	14,92	0,98	0,41
	Dayak Yerdim	136	55,08	19,26		
	Hakaret Ederdi	98	56,19	18,82		
	Umursamazlardı	95	57,74	19,41		
	Cinsel Açıdan Kötüye					
Kaçınma	Kullanırlardı	22	52,95	18,77	7,19	0,00
	İlgilenirdi	595	65,84	13,72		
	Dayak Yerdim	136	58,91	20,40		
	Hakaret Ederdi	98	61,28	19,55		
	Umursamazlardı	95	60,65	20,36		
YİYE	Cinsel Açıdan Kötüye				3,40	0,00
	Kullanırlardı	22	59,40	19,30		
	İlgilenirdi	595	127,33	26,64		
	Dayak Yerdim	136	117,76	39,71		
	Hakaret Ederdi	98	121,42	38,10		
Toplam	Umursamazlardı	95	122,40	39,85		
	Cinsel Açıdan Kötüye					
	Kullanırlardı	22	116,13	38,89		
	İlgilenirdi	595	127,33	26,64		
	Dayak Yerdim	136	117,76	39,71		

p<0,05

Tablo incelendiğinde, katılımcıların bakım veren kişinin kendisine davranma şekline göre kaçınma ve YİYE puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır (p<0,05). Bununla birlikte, kaçınma ve YİYE puan ortalamalarının kendisiyle ilgilenen bakım verene sahip olan kişilerde en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, katılımcıların bakım veren kişinin kendisine davranma şekline göre kaygı puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır (p>0,05). Bununla birlikte, kaygı puan ortalamalarının umursamaz bir bakım verene sahip olan kişilerde en yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 9.

Katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar ve Kısa Semptom Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
KaygıBoyutu	p 1 9 N 946								
KaçınmaBoyutu	r ,729** p 0 N 946	1 946							
YİYE Toplam	r ,935** p 0 N 946	,922** 0 946	1 946						
Anksiyete	r ,403** p 0 N 946	,144** 0 946	,301** 0 946	1 946					
Depresyon	r ,449** p 0 N 946	,189** 0 946	,352** 0 946	,854** 0 946	1 946				
OlumsuzBenlik	r ,434** p 0 N 946	,154** 0 946	,324** 0 946	,909** 0 946	,889** 0 946	1 946			
Somatizasyon	r ,327** p 0 N 946	,149** 0 946	,259** 0 946	,871** 0 946	,820** 0 946	,826** 0 946	1 946		
Hostilite	r ,371** p 0 N 946	,200** 0 946	,312** 0 946	,822** 0 946	,825** 0 946	,803** 0 946	,840** 0 946	1 946	
ToplamKSEölçeği	r ,430** p 0 N 946	,176** 0 946	,333** 0 946	,958** 0 946	,944** 0 946	,954** 0 946	,921** 0 946	,898** 0 946	1 946

**p<0,01

Tablo incelendiğinde, kaygı boyutu ile kaçınma boyutu ($r=0,729$; $p<0,01$), YİYE ($r=0,935$; $p<0,01$), anksiyete ($r=0,403$; $p<0,01$), depresyon ($r=0,449$; $p<0,01$), olumsuz benlik ($r=0,434$; $p<0,01$), somatizasyon ($r=0,327$; $p<0,01$), Hostilite ($r=0,371$; $p<0,01$) ve KSE ($r=0,430$; $p<0,01$) puanları arasında orta ve çok güçlü düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Yakın ilişkilerde yaşantılar puanı arttıkça kısa semptom puanları da artmaktadır.

Tablo 10.

Katılımcıların Anne Baba Tutumları, ve Kısa Semptom Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
DemokratikTutum	r 1									
	p									
	N 946									
Koruyucu Tutum	r -,073*	1								
	p 0,02									
	N 946	946								
Otoriter Tutum	r ,262**	,854**	1							
	p 0,00	0,00								
	N 946	946	946							
Toplam Anne Baba	r ,467**	,826**	,692**	1						
	p 0,00	0,00	0,00							
	N 946	946	946	946						
Anksiyete	r ,342**	,289**	,350**	,084**	1					
	p 0,00	0,00	0,00	0,01						
	N 946	946	946	946	946					
Depresyon	r ,321**	,198**	,266**	0,015	,854**	1				
	p 0,00	0,00	0,00	0,638	0,00					
	N 946	946	946	946	946	946				
Olumsuz Benlik	r ,380**	,327**	,381**	,093**	,909**	,889**	1			
	p 0,00	0,00	0,00	0,004	0,00	0,00				
	N 946	946	946	946	946	946	946			
Somatizasyon	r ,267**	,211**	,245**	0,047	,871**	,820**	,826**	1		
	p 0,00	0,00	0,00	0,149	0,00	0,00	0,00			
	N 946	946	946	946	946	946	946	946		
Hostilite	r ,199**	,167**	,195**	0,045	,822**	,825**	,803**	,840**	1	
	p 0,00	0,00	0,00	0,165	0,00	0,00	0,00	0,00		
	N 946	946	946	946	946	946	946	946	946	
Toplam KSE	r ,335**	,263**	,319**	0,06	,958**	,944**	,954**	,921**	,898**	1
	p 0,00	0,00	0,00	0,056	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	N 946	946	946	946	946	946	946	946	946	946

**p<0,01

Tablo incelendiğinde, demokratik tutum ile koruyucu tutum ($r=-0,073$; $p<0,01$), otoriter tutum ($r=-0,262$; $p<0,01$), anne baba tutum ($r=0,467$; $p<0,01$), anksiyete ($r=-0,342$; $p<0,01$), depresyon ($r=-0,321$; $p<0,01$), olumsuz benlik ($r=-0,380$; $p<0,01$), somatizasyon ($r=-0,267$; $p<0,01$), hostilite ($r=-0,199$; $p<0,01$) ve KSE ($r=-0,335$; $p<0,01$) puanları arasında düşük ve orta düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkilerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre bireylerde demokratik tutum puanları arttıkça koruyucu tutum, otoriter tutum, anne baba tutum, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve KSE puanları azalmaktadır.

Tablo 11.

Katılımcılarda Bağlanma Biçimi, Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özelliklerinin Psikopatoloji Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Sh	β	t	P
(Sabit)	61,80	9,22		6,70	0,00
Toplam Anne Baba Ölçeği	0,09	0,06	0,049	1,40	0,16
Uluslararası Kişilik Toplamı	-0,16	0,06	-0,09	-2,46	0,01
YİYE Toplam	0,52	0,048	0,354	10,94	0,00
R=0,341	R ² =0,117		F=41,43		p<0,05

Bağımlı Değişken= KSE

Tablo incelendiğinde, katılımcılarda anne baba tutumları ($\beta=0,049$; $p>0,05$) düzeylerinin KSE düzeylerini yordamadığı görülmektedir. Bununla birlikte, uluslararası kişilik ($\beta=-0,09$; $p<0,05$) düzeylerinin KSE düzeylerini negatif yönde; YİYE ($\beta=0,354$; $p<0,05$) düzeylerinin ise KSE düzeylerini pozitif yönde yordadığı anlaşılmaktadır. Katılımcılarda KSE değişiminin %35'i anne baba tutumları, uluslararası kişilik ve YİYE tarafından açıklanmaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu araştırmada, bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca çalışmanın alt amaçları yapılan araştırma ve elde edilen bulgular doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmada, cinsiyete göre toplam anne baba, bilinçli sorumluluk, kaygı ve depresyon düzeylerinin değişmediği tespit edilirken; demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum, dışa dönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk, duygusal denge, kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri, kaçınma, psikopatoloji, anksiyete , olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete düzeylerinin ise cinsiyete göre değiştiği tespit edilmiştir. Literatürdeki benzer örneklerle yürütülen araştırmalara bakıldığında elde edilen bulgularla paralellik gösteren çalışmalar olduğu görülmüştür (etin ve Dağlı, 2009; Avcı, 2012; Kıray, 2018). Erözkan'ın (2011) niversite öğrencileriyle yapmış olduğu ilgili araştırmasında cinsiyete göre aile tutumu ve bağlanma stillerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada kadınların demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum anne baba alt boyutları, dışa dönümlük, deneyime açıklık, uyumluluk duygusal denge, kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri ve kaçınma düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer yandan erkeklerin psikopatoloji, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete düzeylerinin ise kadınlardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Erözkan (2011), bağlanma stiline alt boyutlarından biri olan güvenli bağlanma puanlarında cinsiyetler arasında farklılık bulmuştur. Bu çalışmada olduğu gibi, kadınların ortalamasının erkeklerin ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öte yandan Saymaz (2003), Keler (2008) ve etinkaya ve Akbaba (2011)'nin araştırmalarında da bağlanma stili ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve erkeklerde güvenli bağlanma stili ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın diğer bulgusunda, medeni durumuna göre kaçınma boyutu, bağlanma biçimleri, depresyon boyutu, dışa dönümlük, uyumluluk, deneyime açıklık, duygusal denge ve kişilik özellikleri düzeylerinin değişmediği tespit edilirken; demokratik tutum, koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, bilinçli sorumluluk, kaygı boyutu, psikopatoloji, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve

hostilite düzeylerinin ise değiştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte diğer medeni duruma sahip olduğunu belirten katılımcıların koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, kısa semptom ve bilinçli sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Diğer yandan bekarların demokratik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde elde edilen bu bulguların şahin (2008)'in çalışmasının bulguları ile tutarsız, Karahan (2005)'in çalışmasını bulgusu ile tutarlı olduğu görölmektedir. Yapılan çalışmada evlilerin depresyon ve kaygı düzeylerinin bekarlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Sakaoğlu ve ark. 2020). Bu araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada, eğitim durumuna göre depresyon boyutu düzeylerinin değişmediği tespit edilirken; koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı boyutu, kaçınma boyutu, bağlanma biçimleri, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, kısa semptom, bilinçli sorumluluk, deneyime açıklık, duygusal denge, kişilik özellikleri düzeylerinin ise değiştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte doktora eğitim düzeyine sahip katılımcıların koruyucu tutum, otoriter tutum, toplam anne baba, kaygı boyutu, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, psikopatoloji ve bilinçli sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların ise uyumluluk, dışa dönüklük ve demokratik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Aydoğdu (2016) yaptığı çalışmada demokratik tutumların bir alt boyutunda, önlisans mezunlarının lise mezunlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek demokratik tutumlara sahip olduklarını bulmuştur. Alpoğuz (2014) da eğitim düzeyi artıkça demokratik tutum algılarının; eğitim düzeyi düştükkçe de otoriter tutum algılarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Mızrakçı (1994) ve Ayyıldız (2005) tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde eğitim düzeyleri yüksek olan bireylerin demokratik tutum, otoriter tutum ve bilinçli sorumluluk düzeylerinin eğitim düzeyi düşük olan bireylerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada çocukken bakımını yapan ve büyüten kişilere göre kaçınma ve bağlanma düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kaçınma düzeylerinin çocukken annesi tarafından bakılan ve büyütölen kişilerde en yüksek olduğu; bağlanma düzeylerinin ise çocukken anne ve babası tarafından bakılan ve

büyütülen kişilerde en yüksek olduğu gözlenmiştir. Kişilik gelişimine nedensel bir bakış açısıyla bakan bağlanma kuramına göre anne ve çocuk arasındaki ilk etkileşim, bağlanmanın temelidir (Shaver ve Fraley, 2009). Bowlby ve daha sonra Ainsworth, çalışmalarında esas olarak bu gelişmenin emekleme dönemini tartışmışlardır. Anne veya birincil bakıcı, ardından baba ve çocuk arasındaki bu erken etkileşimler, özellikle oyun sırasında çocukların kendilerini güvende ve bağlanma hissetmelerini sağlar (Grossmann vd., 2009). Bu araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere ilgi ve yakınlık gösterme derecesine göre kaygı, kaçınma ve bağlanma düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bu boyutlardaki düzeylerin çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere kötü derecede ilgi ve yakınlık gösteren kişilerde en yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında, ilgi ve yakınlık derecesine göre bağlanma düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir (Dozier vd., 2009). Bu araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada bakım veren kişinin kendisine davranma şekline göre kaçınma ve bağlanma düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kaçınma ve bağlanma düzeylerinin kendisiyle ilgilenen bakım verene sahip olan kişilerde en yüksek olduğu gözlenmiştir. Araştırma bulgularını destekler nitelikte, Warren vd. (2000), Collins (2002), Von ve Zendoom (1997) davranma şekline göre bağlanma düzeylerinde farklılıklar gözlemlenebileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın önemli bulgusunda, kaygı ile kaçınma, bağlanma biçimleri, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve psikopatoloji düzeyleri arasında orta ve çok güçlü düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Bağlanma biçimleri düzeyi arttıkça psikopatoloji düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Donarelli vd. (2012) yapmış oldukları çalışmada hem kaygı hem de kaçınma boyutunun depresyon ile ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan başka çalışmalarda da kaygı, stres ve olumsuz benlik ile ilişkilendirmiştir (Bayley vd., 2009; Shlomo vd., 2019). Temel değişkenlere ait puanların ilişkisine bakılması, yukarıda aktarılan sonuçların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bağlanma biçimleri düzeyleri ile psikopatoloji düzeyleri arasında ilişki olduğu görülmektedir. Burada özetle kaygı ve kaçınma düzeyleri arttıkça anksiyete, depresyon ve olumsuz benlik düzeylerinin arttığı söylenebilir. Elde edilen

bu sonuç bağlanma biçimleri ve psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif korelasyon olduğunu belirten araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir (Shorey ve Synder, 2006; Crowell vd., 2009; Dozier vd., 2009).

Araştırmada, demokratik tutum ile koruyucu tutum, otoriter tutum, anne baba tutum, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve psikopatoloji düzeyleri arasında düşük ve orta düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Carpenter ve Addis (2000) yapmış olduğu çalışmada anne baba tutumları ile depresif ve aleksitimi davranışları arasında negatif yönde ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Langevin ve Hare (2001) de yapmış oldukları çalışmalarda aleksitimi, psikopatoloji özellikleri ve anne baba tutumları arasında negatif yönde ilişkiler bulmuşlardır. İlgili alan yazında pek çok araştırmada anne baba tutumlarının psikososyal belirtilerle pozitif yönde ilişki gösterdiği, bağımlılık-davranışsal problemlerle de negatif yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Sipahioğlu, 2002; Özbaran, 2004). Bu araştırma sonucunda katılımcılar açısından anne baba tutumları ile psikopatoloji düzeyleri arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur. Koruyucu tutum, otoriter tutum ve demokratik tutum düzeyleri düştükçe depresyon, anksiyete ve olumsuz benlik düzeyleri artmaktadır. Bu durumun yukarıda belirtilen alan yazın çalışmalarıyla tutarlı olduğu görülmektedir.

Kişilik özellikleri düzeylerinin psikopatoloji düzeylerini negatif yönde; bağlanma düzeylerinin ise psikopatoloji düzeylerini pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Katılımcılarda psikopatoloji değişiminin %35'i anne baba tutumları, kişilik özellikleri ve bağlanma biçimleri tarafından açıklanmaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde bağlanma biçimleri, anne baba tutumları, kişilik özellikleri ve psikopatoloji düzeylerini birlikte inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Tüm kısıtlılıklara rağmen, bilgimiz dahilinde bu çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'inde bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkileri inceleyen ilk çalışmadır. Konuya ilişkin daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Bu bölümde çalışmanın değişkenleri olan bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Cinsiyete göre kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri ve psikopatoloji düzeylerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte kadınların kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri ve kaçınma düzeylerinin erkeklerin düzeylerinden daha yüksek olduğu gözlenirken; erkeklerin psikopatoloji, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite düzeyleri kadınların düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

Medeni duruma göre anne baba tutumları, bilinçli sorumluluk, psikopatoloji, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite düzeylerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte diğer medeni durumuna sahip olan olan katılımcıların anne baba tutumları, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, kısa semptom ve bilinçli sorumluk düzeylerinin en yüksek olduğu bulunmuştur.

Eğitim durumuna göre anne baba tutumları, bağlanma biçimleri, psikopatoloji, kişilik özellikleri düzeylerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte doktora eğitim durumunda anne baba tutumları, kaygı boyutu, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite, psikopatoloji ve bilinçli sorumluluk düzeylerinin en yüksek olduğu bulunmuştur.

Çocukken bakımını yapan ve büyüten kişilere göre kaçınma ve bağlanma biçimleri düzeylerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte, kaçınma düzeylerinin çocukken annesi tarafından bakılan ve büyütülen kişilerde en yüksek olduğu; bağlanma biçimleri düzeylerinin ise çocukken anne ve babası tarafından bakılan ve büyütülen kişilerde en yüksek olduğu bulunmuştur.

Çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere ilgi ve yakınlık gösterme derecesine göre kaygı, kaçınma ve bağlanma biçimleri düzeylerinde farklılıklar bulunmuştur. Bununla birlikte, bu boyutlardaki düzeylerin çocukken kendisiyle ilgilenen kişilere kötü derecede ilgi ve yakınlık gösteren kişilerde en yüksek olduğu bulunmuştur.

Bakım veren kişinin kendisine davranma şekline göre kaçınma ve bağlanma biçimleri düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte, kaçınma

ve bağlanma biçimleri düzeylerinin kendisiyle ilgili bakım verene sahip olan kişilerde en yüksek olduğu bulunmuştur.

Kaygı boyutu ile kaçınma boyutu, bağlanma biçimleri, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilete ve psikopatoloji düzeyleri arasında orta ve çok güçlü düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bağlanma biçimleri düzeyleri arttıkça psikopatoloji düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir.

Demokratik tutum ile koruyucu tutum, otoriter tutum, anne baba tutum, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilete ve psikopatoloji düzeyleri arasında düşük ve orta düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Anne baba tutumları düzeylerinin psikopatoloji düzeylerini yordamadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, kişilik özellikleri düzeylerinin psikopatoloji düzeylerini negatif yönde; bağlanma biçimleri düzeylerinin ise psikopatoloji düzeylerini pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Katılımcılarda psikopatoloji değişiminin %35'i anne baba tutumları, kişilik özellikleri ve bağlanma biçimleri tarafından açıklanmaktadır.

Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlar ışığında uygulamada ve gelecekte konuyla ilgili yapılabilecek araştırmalara ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bağlanma biçimleri, ebeveyn tutumları, kişilik özellikleri ve psikopatoloji özelliklerini daha iyi tanımak ve etkilerini görebilmek amacıyla farklı değişkenler ve ölçekler kullanılarak benzer araştırmalar ile sonuçlar test edilebilir ve aynı çalışma daha geniş bir örneklem ile gerçekleştirilebilir.

Araştırma Türkiye’de yapılmıştır. Çalışmaların farklı ülke ve kültürlerde gerçekleştirilmesi, çalışma sonuçlarının diğer kültürlerde geçerliliğinin test edilmesine yardımcı olacaktır.

Devlete Yönelik Öneriler

Toplumun bağlanma biçimleri ve anne baba tutumları hakkındaki bilinçli farkındalığını arttırmak adına kamu kuruluşlarında ve halk sağlığı merkezlerinde

uzman kişiler tarafından topluma yönelik bilgilendirici seminer ve konferansların düzenlenmesi önerilebilir.

İlgili kuruluşlar tarafından toplumun bağlanma biçimleri, anne baba tutumları ve kişilik özellikleri üzerinde gerekli araştırmaların yapılması ve elde edilen analizler sonucunda destek verilmesi gerekli görülen ailelerin belirlenip alanında uzman olan kişilere yönlendirilerek psikolojik yardım alması sağlanabilir.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

Araştırmada anne baba tutumları ile kısa semptom düzeyleri arasında negatif yönlü ilişkiler olduğunun bulunması anne baba tutumları düzeylerinin arttıkça kısa semptom düzeylerinin azalacağını düşündürmektedir. Bu bağlamda, bireylerin kısa semptom düzeylerini azaltmak adına uzman psikologlar tarafından anne baba tutumları bilincini arttıracak psikoeğitim programları düzenlenmesi önerilebilir.

Bireyin gelişiminin değerlendirilmesi ve ailelere danışmanlık alanında hizmet veren uzman psikologların danışmanlık sürecine anne ve babanın aktif olarak katılım sağlaması, ebeveyn tutumuyla ilgili problemlerin derinine inilerek ebeveynlerin kendi anne ve babalarının sahip olduğu tutumların göz önünde bulundurulması önerilebilir.

Okul psikolojik danışmanları, rehberlik hizmetleri aracılığıyla bireylerde psikolojik ve davranışsal sorunları tespit edebilir ve ebeveyn tutumlarının bu sorunların gelişimindeki etkisini inceleyebilir.

Kaynakça

- Aguerri, L. A., Fernandez, L. B., Stavradi, M., Cano, T. R., Bajo, M., ve Diaz, D. (2019). Paranoid thinking and wellbeing. The role of doubt in pharmacological and metacognitive therapies. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-10.
- Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709.
- Alexander, P.C., Anderson, C. L., Brand, B., Schaeffer, C. M., Grelling, B. Z., ve Kretz, L. (1998). Adult attachment and longterm effects in survivors of incest. *Child Abuse & Neglect*, 22(1), 45-61
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları AnneTutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Aliyev, P. (2008). *Beş faktörlü kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allport, G.W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart ve Winston.
- Anlı, İ., Türkoğlu, L., ve Sağır, R. (2019). Bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve obsesif kompulsif kişilik oluşumu arasındaki ilişki. *FNG& Demiroğlu Bilim Tıp Dergisi*, 5(1), 26-31.
- Arslan, E., Arslan, C., ve Arı, R. (2012). *Kişilerarası problem çözme yaklaşımlarının, bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri 2012;1:7-23.
- Arthur, W., ve Graziano, W. G. (1996). The five-factor model, conscientiousness, and driving accident involvement. *Journal of Personality*, 64, 593-618.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., ve Hoeksema, S. (1999). *Psikolojiye giriş*. (A. Yavuz, Çev.). İstanbul: Arkadaş Yayınları.
- Augustine, A. A., ve Larson, R. J. (2012). Is a trait really the mean of states? similarities and differences between traditonal and aggregate assessments of personality. *Journal of Individual Differences*, 33(3), 131-137.
- Avcı, N. (2012). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzlarının, psikolojik belirtiler ve ölüm kaygısı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Aydın, A., ve Hiçdurmaz, D. (2016). Nursing and Interpersonal Sensitivity. *Journal of Psychiatric Nursing*, 7(1), 45-49.
- Aydoğdu, F., ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 / 2 569-585.
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A., Davaslıgil, Ü., Güngörmüş, O., Konuk, E., Korkmazlar, Ü., Köknel, Ö., Navaro, L., Oktay, A., Razon, N. ve Yavuzer, H. (1992). Ana-Baba Okulu. İstanbul: *Remzi Yayınları*.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Babacan, G.A., Şıpkın, S. ve Erdem, Ö. (2020). Kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların baş etme yöntemleri. *J Psychiatric Nurs* 2020;11(2):79-87. DOI: 10.14744/phd.2020.58561.
- Balcı, A. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler (8. Baskı). Ankara: *Pegem Akademi*.
- Basım, H. N., Çetin, F. ve Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 24(63): 20-34.
- Baumrind, D. (2005). Patterns of Parental Authority vnd Adolescent Autonomy. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 108, 61- 69.
- Bayley, T.M., Slade, P., Lashen, H. (2009). Relationships between attachment, appraisal, coping and adjustment in men and women experiencing infertility concerns. *Hum Reprod* 24: 2827-2837.
- Beck, A. T., ve Weishaar, M. (1989). *Cognitive Therapy*. Comprehensive Handbook of Cognitive Therapy, 21-36.
- Berkowitz, L. (1993). Pain and aggression: Some findings and implications. *Motivation and emotion*, 17(3), 277-293.
- Bindal, G. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlamlığın (resilience), çocukluk çağındaki travma ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss: Vol.1 Attachment. New York: *Basic Books*.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Vol. 2 Separation, anxiety and anger. New York: *Basic Books*.

- Bowlby, J. (1979). The making and breaking of affectional bond. New York: *Tavistock*.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and loss: Vol. 3: Loss. *Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis*.
- Bowlby, J. (1998). Güvenli bir dayanak: Ebeveyn-çocuk bağlanması sağlıklı insan gelişimi. İstanbul, *İklim*, 36-42.
- Bowlby, J. (2012a). Güvenli bir Dayanak: *Ebeveyn-Çocuk Bağlanması ve Sağlıklı İnsan Gelişimi*. (Çev. S. Güneri). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü.
- Boyce, P. ve Mason, C. (1996). An overview of depression-prone personality traits and the role of interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 30(1), 90-103.
- Brenner, C. (1980). Metopsychology and Psychoanalytic. *The Psychoanalytic Quarterly*, 49(2), 189-214.
- Budak, S. (2003). Psikoloji Sözlüğü, Ankara: *Bilim ve Sanat Yayınları*.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik: Psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri.(İ.D. ErgüvanSarioğlu, Çev.). İstanbul: *Kaknüs Yayınları*.
- Burger, J. M. (2016). Kişilik. İnan Deniz Erguvan Sarioğlu (Çev.). 5. Basım. İstanbul: *Kaknüs Yayınları*.
- Carpenter, K. M., Addis, M.E. (2000). Alexithymia, *Gender and Responses to Depressive Symptoms*. *Sex Roles*. 43, 629-644
- Ceylan, R. (2004). *Entegre Eğitime Katılan ve Katılmayan Engelli Çocukların Annelerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Chauvin, B., Hermand, D., ve Mullet, E. (2007). Risk Perception and Personality Facets. *Risk Analysis*. 1, 171-185.
- Chioqueta, A. P., ve Stiles, T. C. (2005). Personality traits and the development of depression, hopelessness and suicide attention. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1283-1291.
- Cicchetti, D., Rogosch, F. A., Toth, S. L., ve Spagnola, M. (1997). Affect, cognition, and the emergence of self-knowledge in the toddler offspring of depressed mothers. *Journal of Experimental Child Psychology*, 67(3), 338-362.
- Cloninger, S. (2013). Theories of Personality. Sixth Edition. *Understanding Pearsons*.

- Coker, A. L., Davies, K. E., Arias, I., Deasi, S. Smith, P. H. (2002). Physical and Mental Health Effects of Intimate Partner Violence for Men and Women, *American Journal of Preventive Medicine*, 23/4, 260-268.
- Costa, P. T., ve McCrae, R. R. (1992a). Normal personalitiy assessment in clinical practice: The neo personality inventory. *Psychological Assessment*, 4, 5-13.
- Costa, P. T., ve McCrae, R. R. (1992b). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 653–665.
- Craparo, G., Gori, A., Petruccelli, I., Cannella, V., Simonelli, C. (2014) Intimate Partner Violence: Relationships between Alexithymia, Depression, Attachment Style, and Coping Strategies of Battered Women, *Journal of Sexual Medicine*, 11, 1484-1494. Crawford, E., O’Dougherty.
- Crowell, J. A., Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (2009). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* içinde (599-634). New York: *Guilford Press*.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- Çetin Dağlı, S. (2009). Düzce Üniversitesi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinde şiddet sıklığının ve kısa semptom envanterinin değerlendirilmesi. Tıpta uzmanlık tezi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Çetinkaya, B. ve Akbaba, S. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendini açma davranışları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 1-18.
- Çınar, P. (2005). Cinsiyet ve ruhsal hastalıklar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 36, 59-64.
- Demirtaş Zorbaz, S. (2020). Biyolojik Kuram: H. Eysenck. D. Gençtanırım Kurt, & E. Çetinkaya Yıldız (Dü) içinde, *Kişilik Kuramları Gerçek Yaşamdan Kişilik Özellikleri Örnekleriyle* (s. 556-576). Ankara: *Pegem Yayınları*.
- DeYoung, C. G. (2006). Higher-order factors of the big five in a multi-informant sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(6), 1138–51
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: emengence of the five-factor model. *Annual Review of Psychology*, 41, 417-440.
- Doğan, T., ve Sapmaz, F. (2012). Kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* ;10:585- 601.

- Doğru, D. (2017). *Algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler
- Donarelli, Z., Lo Coco, G., Gullo, S., Marino, A., Volpes, A., Allegra, A. (2012). Are attachment dimensions associated with infertility-related stress in couples undergoing their first IVF treatment? A study on the individual and cross-partner effect. *Hum Reprod* ; 27: 3215-3225.
- Dozier, M., Stovall-McClough, K.C. ve Albus, K.E. (2009). Attachment and psychopathology in adulthood. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications içinde* (718-744). New York: *Guilford Press*.
- Eckhardt, C., Norlander, B. ve Deffenbacher, J. (2004). The assessment of anger and hostility: A critical review. *Aggression and Violent Behavior*, 9, 17-43.
- Eldoğan, D., Barışkın, E. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Sosyal Fobi Belirtileri: Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolü Var mı? *Türk Psikoloji Dergisi* ;29:108-15.
- Erkuş, A. ve Tabak, A., (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin çalışanların çatışma yönetim tarzlarına etkisi: Savunma sanayiinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2): 213-242.
- Erözkan, A. (2011). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2): 155-75.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Uluslar arası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 60-74.
- Evans, N., Ellett, N., Carpenter, R., ve Kingston, J. (2019). Immediate and short term effects of values-based interventions on paranoia. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 65, 1-7.
- Falvo, R., Favara, I., Bernardo, G. A., Boccato, G. ve Capozza, D. (2012). Attachment styles in organizations: a study performed in a hospital. *Test. Psychomet. Methodol. Appl. Psychol*, 19, 263-279.
- Feeney, J. A., ve Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.
- Geçtan, E. (1974). *Varoluşçu Psikolojinin Temel İlkeleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 13-17.

- George, D. ve Mallery, M. (2001). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference 10.0 update. (3. Baskı). *Allyn and Bacon*.
- Gerrig, R. J., ve Zimbardo, P. G. (2012). Psikolojiye giriş-psikoloji ve yaşam. (G. Sart, Çev.).Ankara: *Nobel Yayınları*.
- Goldberg, L. R. (1990). An Alternative “description of personality”. The big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 1216-1229.
- Goldberg, L. R. (1993). The Structure of Phenotypic Personality Traits. *American Psychologist*, 48(1), 26-34
- Gökmenoğlu, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Grusec, J.E. ve Danyliuk, T. (2014). Parents’ Attitudes And Beliefs: Their Impact On Children’s Development. *Encyclopedia On Early Childhood Development, Parenting Skills*.
- Gunthert, K. C., Cohen, L. H., ve Armelli, S. (1999). The role of neuroticism in daily stress and coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1087-1100
- Güleç, M. Y., Altıntaş, M., İnanç, L., Bezgin, Ç. H., Koca, E. K. ve Güleç, H. (2013). Effects of childhood trauma on somatization in major depressive disorder: The role of alexithymia. *Journal of Affective Disorders*, 146 (1), 137-141.
- Gülüm, İ.V., ve Dağ, İ. (2014). Yetişkin bağlanma örüntüleri ile psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide bilişsel özelliklerin aracı rolü: kontrol odağı ve tekrarlayıcı düşünme. *Türk Psikiyatri Derg* 2014;25:244-52.
- Hamarta, E., Deniz, M.E., ve Durmuşoğlu, S.N. (2009). *Bağlanma stillerinin duygusal zekâyı yordama düzeyi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri ;9:195- 229.
- Hazan, C. ve Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry: An International Journal for the Advancement of Psychological Theory*, 5(1), 1-22.
https://doi:10.1207/s15327965pli0501_1
- Henningsen, P., Zipfel, S., ve Herzog, W. (2007). Management of functional somatic syndromes. *The Lancet*, 369(9565), 946-955.

- Hong, R., ve Paunonen, S. (2009). Personality Traits and Health- Risk Behaviours in University Students. *European Journal of Personality*, 23(8), 675-696.
- John, O. P., Naumann, L. P., ve Soto, C. J. (2008). Paradigm shift to integrative big five trait taxonomy: History, measurement and conceptual issues, in handbook of personality: Theory and research. New York: *The Guildford Press*.
- John, O. P., ve Srivastava, S. (1999). The big five trait taxonomy: History, measurement and theoretical perceptives, 102-138. In Hadbook of Personality, (Ed. Pervin, L. A., & John, O.P). New York: *The Guilford Press*.
- Karahan, H. (2005). *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Coğrafya Öğretmenlerinin Diğer Öğretmenlerle Öğretmenlik Tutumları Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karahancı, P. (2018). *Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Karamustafaloğlu, O. ve Akpınar, A. (2010). Anksiyete bozuklukları. In Karamustafaloğlu (editör) Aile Hekimleri İçin Psikiyatri. 1.Baskı, İstanbul: *MT Uluslararası Yayıncılık*, 71-88.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: *Nobel Yayınları*.
- Kaya, A., ve Bakır Aygar, B. (2020).Varoluşçu Akademik Kuram. B. Çapri (Dü.) içinde, Geçmişten Günümüze Kişilik Kuramları (s. 661-686). 1. Basım Ankara: *Nobel Akademik Yayıncılık*.
- Kaya, N., ve Kaya, H. (2009). *Hemşirelerin Bağlanma Biçimlerinin Baş Etme Tutumlarına Etkisi*. *Türkiye Klinikleri* ;29:1563-72.
- Keler, H. (2008). *Liseli ergenlerin transaksiyonel analiz ego durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kesebir, S., Özdoğan, K.S. ve Üstündağ, M.F. (2011). *Bağlanma ve psikopatoloji. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* ;3:321-42.
- Khademi, M. (2016). Investigation of Relation Between Problem Solving Method (insolvency, control and creativity factors) of Parents (fathers) WithChildren's (sons), *World Scientific News*. 57.

- Kıray, P. (2018). *Çocukluk çağı travmaları, algılanan sosyal destek ve algılanan anne baba tutumunun psikolojik sağlık ile arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kohut, H. (1998). The Analysis of the Self. Çeviren: Atbaşoğlu C, Büyükkal B, İşcan C. Kendiliğin Çözümlemesi. 2. Baskı. İstanbul: *Metis Yayınları*; s. 7-19.
- Kong, S. S., Kang, D. R., Oh, M. J., ve Kim, N. H. (2018). Attachment insecurity as a mediator of the relationship between childhood trauma and adult dissociation. *Journal of Trauma & Dissociation*, 19(2), 214-231.
- Köroğlu, E. (2004). Psikozoloji Tanımlayıcı Klinik Psikiyatri. Ankara: *Hekimler Yayın Birliği*; p. 513-556.
- Krasuska, M., Lavda, A. C., Thompson, A. R., ve Millings, A. (2018). The role of adult attachment orientation and coping in psychological adjustment to living with skin conditions. *British Journal of Dermatology*, 178(6), 1396-1403.
- Kuzgun, Y. (1999). *Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi*.
- Lamers, S.M.A., Westerhof, G.J., Kovács, V., Bohl-meijer, E.T. (2012). Differential relationships in the association of the Big Five Personality traits with positive mental health and psychopathology. *J Res Pers* ; 46(5):517-524.
- Langevin, R., Hare, R. D. (2001). Psychopatie et Alexithymie Chez un Groupe de Jeunes Contrevenants. *Revue de Psychoeducation et d'Orientation*. 30(2), 227-236.
- Lopez, F.G. (2000). Parental Divorce, Parent-Child Bonds and Adult Attachment Orientations Among College Students: A Comparison of Three Racial / Ethnic Groups, *Journal of Counseling Psychology*, 51, 192-200.
- Maccoby, E.E. ve Martin, J.A. (1983). "Socialization in the Context of Family: Parent Child Interaction" (Eds. Mussen, P.H. ve Hetherington, E.M.). *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*. 1-101. New York: Willey.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (2003). Personality in adulthood: A five- factor theory perspective (2nd ed.). New York: *Guilford*.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (2007). Brief versions of the NEO-PI-3. *Journal of Individual Differences*, 28(3), 116-128.

- McCrae, R. R., ve John, O. P. (1992). An introduction to the Five-Factor Model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.
- McCrae, R.R. ve Costa, P.T. (1991). The NEO personality inventory: Using the five-factor model in counseling. *Journal of Counseling ve Development*, 69(4), 367-372.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2007). Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change. *Guilford Press. of Psychology*, 125 (3), 257-262.
- Oğlu, A. (2014). *Kendini Gerçekleştirme ve Kişilik*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans, İstanbul.
- Özbaran, B. N. (2004). *Major Depresif Bozukluğu Olan Ergenlerin Ayrılma Bireyleşme Özelliklerinin ve Ana-Baba Tutumlarının İncelenmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ege Üniversitesi: Tıp Fakültesi.
- Özdemir, O., Güzel Özdemir, P., Kadak, M., ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özerk, H. (2019). *Bilinçli Ebeveynlik*. İstanbul: *Kriter Yayınları*.
- Öztürk, O., ve Uluşahin, A. (2016). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: *Nobel Tıp Kitapevleri*.
- Passer, M., ve Smith, R. (2011). *Psycholog The Science of Mind and Behavior*. Fifth Edition. New York: *Mc Graw Hill*.
- Patrick, C. L. (2011). Student evaluations of teachings: Effects of the big five personality traits, grades and the validity hypothesis. *Assessment and Evaluations in Higher Education*, 36(2), 239-249.
- Rector, N. A., Hood, K., Richter, M. A., ve Michael Bagby, R. (2002). Obsessivecompulsive disorder and the five- factor model of personality: distinction and overlap with major depressive disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 40(10), 1205-1219.
- Redman, K., Harrist, T., Mahmood, A., ve Sadler, S. (2002). Neuroticism, Extraversion, Life Events and Depression. The Cardiff Depression Study;

- MRC Social Genetic and Developmental Psychiatric Research Centre, Institute of Psychiatry. London: *The British Journal of Psychiatry*.
- Rubenzer, S. J., ve Faschingbauer, T. R. (2004). Personality, character & leadership in the white house: Psychologists assess the presidents. Washington: *Brassey's Inc*.
- Sahin, N. H., ve Durak, A. (1994). Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory-BSI): Turk Gencleri Icin Uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*.
- Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., ve Çakır, Ö. (2020). Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 1- 9.
- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schore, A.N. (2012). Affect Dysregulation and Disorders Of the Self. Çeviren: Benveniste M. Duygulanım Düzensizliği ve Kendilik Bozuklukları. 1. Baskı. İstanbul: *Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları*.
- Schore, A.N. (2013). Affect Regulation and the Origin of the Self. Çeviren: Batan N. Duygulanımın Düzenlenmesi ve Kendiliğin Kökeni. 1. Baskı. İstanbul: *Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları*.
- Selcuk, E., Zayas, V., ve Hazan, C. (2010). Beyond satisfaction: The role of attachment in marital functioning. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 258-279.
- Semerci, B. (2007). Ergen Ruh Sağlığı, İstanbul: *Alfa Yayınları*,
- Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 18(3).
- Shlomo, S.B., Taubman–Ben-Ari. O., Skvirsky, V., Azuri, Y., Weissman, A., Horowitz, E. (2019). Subjective well-being of women at the beginning of fertility treatment: the role of medical variables, attachment orientation and supportive relationship with the mother. *J Reprod Infant Psychol* ; 37: 358-369.

- Shorey, H. S. ve Snyder, C. R. (2006). The role of adult attachment styles in psychopathology and psychotherapy outcomes. *Review of General Psychology*, 10, 1-20.
- Sipahioğlu, Ő. (2002). *Ana- Baba Tutumları ile Gençlerdeki Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Siyez, D. M. (2009). Ergenlerde Problem Davranışlar. Ankara: *Pegem Yayınları*.
- Smith, A. M. ve Flannery-Schroeder, E. C. (2013). Childhood emotional maltreatment and somatic complaints: the mediating role of alexithymia. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 6(3), 157-172.
- Smith, E., ve Kosslyn, S. (2014). Bilişsel Psikoloji Zihin ve Beyin. (M. Şahin, Dü.) Ankara: *Nobel Akademik Yayıncılık*.
- Smith, M. (1990). Humanistic Psychology. *Journal of Humanistic Psychology*, 30(4), 6- 21.
- Solmuş, T. (2010). Bağlanma Evlilik ve Aile Psikolojisi. *Sistem Yayıncılık*.
- Somer, O., Korkmaz, M., ve Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanteri'nin geliştirilmesi-1: Ölçek ve alt ölçeklerin oluŐturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21–33.
- Soto, C. J. (2014). Is Happiness Good for Your Personality? Concurrent and Prospective Relations of the Big Five With Subjective Well- Being. *Journal of Personality*, 83(1), 45-55.
- Soysal, A.Ő., Bodur, Ő., İŐeri, E. ve Őenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri* ;8:88-99.
- Stern, D. (2012). The Interpersonal World of The Infant. Çeviren: KarakaŐ Ö. Bebeğin Kişilerarası Dünyası. 1. Baskı. İstanbul: *Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları*.
- Sümer, N., Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şahin, G. (2008). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demokratik Tutumları ile Dogmatik Düşünce Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şahin, N. H., ve Yaka, A. İ. (2010). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'nin (YİYE-I), kendilik algısı, olumsuz otomatik düşünceler ve psikopatolojik belirtiler bağlamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 64-76.
- Tappin, R. M. (2014). Personality traits, the interaction effects of education, and employee readiness for organizational change: A quantitative study.(Unpublished Doctoral Thesis), *Capella University, Minneapolis*.
- Taymur, İ., ve Türkçapar, M. (2012). Kişilik: Tanımı,Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Tezel, Ş. F. ve Cevher F. N. (2007). *Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış*. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS 38). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. 10-15 Eylül.
- Tükel, R. (2000). Anksiyete bozuklukları. *Çizgi Tıp Yayınevi*, Ankara.
- Türk, B. B. (2016). *Yetişkinlerde bağlanma biçimleri kişilik özellikleri ve bu özelliklerin ruhsal sorunlarla ilişkisinin araştırılması* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Tüzün, O., ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Ünsal, A. (2019). *Kadınlara Uygulanan Şiddet Türlerinin Depresyona Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Vural, M., ve Başar, E. (2006). Psikolojik faktörlerin koroner kalp hastalığına etkisi: Olumsuz psikolojik faktörlere müdahale edilmeli mi?. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, 6, 55–59.
- West, S. G., ve Graziano, W. G. (1989). Long-term stability and change in personality: An introduction. *Journal of Personality*, 57(2), 175-193.
- Woodhouse, S.S. (2003). Client Attachment to Therapist: Relations to Transference and Client Recollections of Parental Caregiving, *Journal of Counseling Psychology*, 50 (4), 395-408.
- Yavuzer, H. (2007). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: *Remzi Kitabevi*.
- Yazgan İnanç, B., ve Yerlikaya, E. (2020). *Kişilik Kuramları*. 16. Baskı. Ankara: *Pegem Akademi*.

- Yıldırım, H. (2003) *Empati ile beş faktör kişilik modeli arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Yıldız, M. (2016). *Romantik ilişkilerde şiddetin ana baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi* (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).
- Zapiatis, A., ve Constanti, P. (2012). Extraversion, openness and conscientiousness. *Leadership and Organization Development Journal*, 33(1), 86-104.
- Zörer, P. B. (2015). *Bağlanma kuramı perspektifinden sosyal kaygı: Erken dönem uyumsuz şemalar ve reddedilme duyarlılığının rolü* (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).

Ekler

Ek-1

Sosyodemografik Bilgi Formu

- ...../...../.....
1. Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek( )
2. Yaş:.....
3. Eğitim durumu: Lisans Yüksek Lisans Doktora
4. Bölüm: .....
5. Medeni Hal: Evli Bekar Diğer
6. Çocukken sizin bakımınızı yapan ve sizi büyüten kişi ya da kişiler kimdir?
- a) 0-6 yaş döneminde;
- Anne Baba Anne ve Baba Bakıcı Akraba Diğer
- b) Okul çağında;
- Anne Baba Anne ve Baba Akraba Diğer
7. Çocukken sizin bakımınızı yapan ve sizi büyüten kişi ya da kişilerin size ne kadar ilgi ve yakınlık gösterdiğini düşünüyorsunuz?
- a) 0-6 yaş döneminde;
- Kötü Orta İyi Çok iyi
- b) Okul çağı;
- Kötü Orta İyi Çok iyi
8. Çocukluğunuz ve/veya ergenliğinizde ebeveynleriniz ya da size bakım verenler sizlere nasıl davranırdı?(Burada birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
- ( )İlgilenirlerdi
- ( )Dayak yerdim
- ( )Hakaret ederlerdi
- ( )Umursamazlardı
- ( )Cinsel açıdan kötüye kullanırlardı
- Eklemek istedikleriniz.....

Ek-2

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Size anne babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derece benimsediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdımızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Örnek:

Okula gidiş geliş saatlerimi çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

- A. Hiç uygun değil
- B. Pek uygun değil
- C. Biraz uygun
- D. Çok uygun
- E. Tamamen uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saat nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızı çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun” karşılığı olarak D’yi, bunu çoğunlukla yapıyor ama bazen sizi serbest bırakıyorsa “Biraz uygun” karşılığı olarak C’yi, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “Pek uygun değil” karşılığı olarak B’yi, sizin ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil” karşılığı olarak A’yi işaretlemeniz beklenmektedir.

Cevaplarınızı size verilen Cevap Kâğıdına işaretleyiniz.

Cevaplarınızda içten davranmaya çalışınız. Çünkü cevaplarınız araştırma amacı ile kullanılacak, hiçbir kurum ya da şahsa bildirilmeyecektir. Sonucu öğrenmek isterseniz size açıklama yapılacaktır.

- 1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.
- 2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.
- 3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.

Ek-3**Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV) Soruları**

Aşağıdaki tabloda 1-40 arası her ifade için 1-5 arasında bir puan seçerek verilen ifadeyle ne derecede mutabık olduğunuzu ifadenin solundaki kutucukta belirtiniz.

	Ben.....	1=katılmıyorum	2=kısmen katılmıyorum	3=kararsızım	4=kısmen katılıyorum	5=katılıyorum
1.	Etrafa neşe saçan biriyim					
2.	Başkalarına karşı fazla alaka duymam					
3.	Her zaman hazırlıklıyım					
4.	Kolayca strese girerim					

Ek-4

(YİY
E-II)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyula ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılarındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
Hiç Kararsızım/ Tamamen
katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

Ölçek İzinleri

← [Icons] 348 ileti dizisinden 1

(YİYE-II) ETİK İZİN

Gelen Kutusu x

[Icons]

Burcu Arslan <burciarss@gmail.com>

2 Eyl 2021 10:51

[Icons]

Alici: nebisumer ▾

Merhabalar Sayın Hocam,
K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri(YİYE-II) kullanmak istiyorum. Etik ilkeler ve emeğinize saygım açısından sizden izin almak istiyorum.

Saygılar

Burcu ARSLAN
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
burciarss@gmail.com

Nebi Sumer <nebi.sumer@sabanciuniv.edu>

2 Eyl 2021 12:00

[Icons]

Alici: ben ▾

Memnuniyetle kullanabilirsiniz
İyi çalışmalar
Nebi Sumer

2 Eyl 2021 Per, saat 10:52 tarihinde Burcu Arslan <burciarss@gmail.com> şunu yazdı:

...

--

Nebi Sumer, PhD
Professor of Psychology
Faculty of Arts and Social Sciences
Senior Scholar, Istanbul Policy Center
Sabanci University
Istanbul, Turkey

<http://myweb.sabanciuniv.edu/nebisumer/>

Sabancı Üniversitesi
Üniversite Caddesi No:27
34956 Orta Mahalle, Tuzla – İstanbul

< > ! 🗑️ 📧 ⌚ ✎️ 📎 📄 ⋮ 348 ileti dizisinden 1

Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Formu (IPISV) Gelen Kutusu x

Burcu Arslan <burciarss@gmail.com> 2 Eylül Per 12:38 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: elifguneri ▾

Merhabalar Sayın Hocam,
K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Formu (IPISV) kullanmak istiyorum. Etik ilkeler ve emeğinize saygım açısından sizden izin almak istiyorum.

Saygılar

Burcu ARSLAN
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
burciarss@gmail.com

Elif Guneri 3 Eylül Cum 11:16 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾

Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığım Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV) ölçeğini Burcu Arslan'ın yüksek lisans tez çalışmasında kullanmasına onay veriyorum.
Doç. Dr. Elif Güneri Yöyen
Sakarya Üniversitesi fen Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü
elifyoyen@sakarya.edu.tr
0505 231 21 47

Burcu Arslan <burciarss@gmail.com>, 2 Eyl 2021 Per, 12:38 tarihinde şunu yazdı:
...

kısa semptom envanteri etik izin

Gelen Kutusu x

Burcu Arslan <burciarss@gmail.com>

8 Eylül Çar 11:03

Alıcı: ayseguldurak v

Merhabalar Sayın Hocam,
K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Kısa Semptom Envanteri(KSE) kullanmak istiyorum. Etik ilkeler ve emeğinize saygım açısından sizden izin almak istiyorum.

Saygılar

Burcu ARSLAN
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
burciarss@gmail.com

aysegul durak

12 Eylül Paz 15:40

Alıcı: ben v

Sayın Arslan,
Söz konusu ölçeği bilimsel çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar...

Prof. Dr. Ayşegül Durak Batıgün
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü

Anne baba tutum ölçeği

Gelen Kutusu x

Burcu Arslan

21 Eylül Sal 13:02 (10 gün önce)

Sayın hocam merhaba,Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim ,çalışmamda Üni...

JALE ELDELEKLİOĞLU

22 Eylül Çar 18:01 (9 gün önce)

Merhabalar Burcu, Ölçeğin üniversite öğrencileri ve yetişkinler için kullanılması uyg...

Burcu Arslan <burciarss@gmail.c... 22 Eylül Çar 18:28 (9 gün önce)

Alici: JALE ▾

Bilgi verdiğiniz için teşekkür ediyorum hocam etik izin için mail attım tekrar ilginiz için teşekkür ediyorum .

22 Eyl 2021 Çar, saat 18:01 tarihinde JALE ELDELEKLİOĞLU <eldelek@uludag.edu.tr> şunu yazdı:

JALE ELDELEKLİOĞLU

27 Eylül Pzt 22:38 (4 gün önce)

Alici: ben ▾

Merhabalar Burcu Arslan,
Ana Baba Tutum Ölçeğini üniversite öğrencileri üzerinde kullanabilirsiniz
Prof. Dr. Jale Eldeleklioğlu

Yanıtla

Yönlendir

olcek izni

Gelen Kutusu x

Gulsen T. <gulsenturk@yaho...> 25 Eylül Cmt 18:00 (6 gün önce)

Alıcı: ben ▾

Merhaba Burcu,

Kısa Semptom Envanteri'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak, Ölçeğin orijinalinin Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiş olduğuyla ilişkili gerekli referansı da çalışmanızda vermeniz gerektiğini de lütfen ihmal etmeyiniz. Ekte ölçeğin kullanılacak formunu ve ilgili literatürü gönderiyorum. Çalışmanızda başarılar dilerim.
Nesrin Hisli Sahin, PhD

Adjunct Professor

School of Psychology & Counseling

Fairleigh Dickinson University

285 Madison Ave

Madison, NJ 07940

e-mail. nesrinhislisahin@gmail.com

4 Ek

Öz Geçmiş

Burcu Arslan,17 Mart 1996 tarihinde babasının görev yeri olan Siirt'te doğmuştur.İlköğretim ve ortaöğretim eğitimini Kayseri'de tamamlamıştır.Lise eğitimini ise Tokat Anadolu Lisesi'nde derece ile tamamlamıştır.Üniversite lisans eğitimini Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi(%100 İngilizce,Tam Burslu) 2020 Şubat'ta tamamlamıştır.Yüksek lisans eğitimine ise Yakındoğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli alanda aynı yılın Güz döneminde başlamıştır.Tokat Medicalpark Hastanesinde 11 ay Psikolog olarak görev yapmış olup ,Yüksek lisans stajını da Tokat Medicalpark Hastanesinde başarı ile tamamlamıştır.

İntihal Rapor Oranı

Burcu Aslan

ORJİNALLİK RAPORU

% 14	% 14	% 3	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
3	acikerisim.isikun.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 2
4	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
5	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
7	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	% 1
8	abakus.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
9	acikerisim.isikun.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

Etik Kurul Onayı

19.10.2021

Sayın Burcu Arslan

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/1124 proje numaralı ve "Bağlanma Biçimleri, Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özellikleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkiler" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.